

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

**Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische
Kring Gent V.Z.W.**

26e jaargang nr. 6

15 november 1997

INHOUD

- Hugo Collumbien: Enkele herinneringen aan de Stadsschool in de Onderstraat (1922-1932)	299
- Henri Pirenne: Inventaire Archéologique: Oorkonde van Lodewijk de Vrome	315
- Ronald De Buck: Enkele oude balustradepilasters van Gentse balies	316
- Pierre Kluyskens: Hippoliet Lippens	320
- David Maes: Het Gents Kerkepad (Vervolg) Sint-Annakerk - Sint-Annaplein	325
- Eddy Levis: Gensche Woorden en Utdrukkijng. Deel XXXVIII (Slot)	331
- Quizmaster: Puzzel 1997	340
- Ronald De Buck: Gentse Memoriedagen: 21-22-23 maart	343
- Beschermliden - Steunende leden - Steunfonds	345
- Bibliografie	350
- Vraag en Antwoord	353
- Dit bestaat niet meer.	354
- Inhoud 1997	355

AAN ONZE LEDEN

Niet te geloven, maar dit is alweer het laatste nummer van deze jaargang. Binnen 2 maanden ontvangt u al het 1e nummer van Jaargang Nr. 27.

Wij zijn de mening toegedaan dat onze trouwe en belangeloze medewerkers er in 1997 in geslaagd zijn terug een jaargang samen te stellen die zeker niet moet onderdoen voor al de vorigen.

De talrijke leden die op het einde van het jaar hun 6 nummers laten inbinden zien hun bibliotheek verrijken met een prachtig boek van niet minder dan 358 bladzijden.

Welke prijs zal men daar binnen enkele tientallen jaren niet moeten voor geven in het antiquariaat? En dit alles voor 400 fr.! Als ge 2 maal naar de cinema gaat zijt ge al meer kwijt en wat weet gij nog van de films die ge enkele jaren geleden gezien hebt?

Wij kunnen u nu reeds vertellen dat degene die zijn abonnement niet zou vernieuwen de flater van zijn leven zou begaan, iets wat toch wel zeer spijtig zou zijn. Maar goed, genoeg gestoeft.

Ieder redelijk schepsel God's weet wat hem te doen staat. Zonder ook maar één minuut te wachten het hierbijgevoegd betaalformulier correct invullen en - wilt gij goede maatjes blijven met onze Penningmeester - er uw lidnummer aan toevoegen. Maar laat het nu niet op uw bureau liggen, ga het zo vlug mogelijk posten.

Lidgeld? Vanzelfsprekend ongewijzigd: 400 fr. Steunleden: 600 fr. Beschermleden: 1.000 fr. Voor onze buitenlandse leden rekenen wij enkel een supplement aan van 200 fr. als tussenkomst voor de peperdure portkosten en die zorgen er natuurlijk voor dat hun betaling ons kostenvrij bereikt.

Hebben wij alles gezegd? Neen. Rest ons de zeer aangename taak u eraan te herinneren waarom wij u 6 nummers van "Ghendtsche Tydinghen" kunnen leveren aan een prijs die aanzienlijk beneden de kostprijs ligt. Ieder jaar wacht ons een aangename verrassing, nl. kunnen vaststellen dat het aantal leden dat spontaan meer betaalt nog steeds in stijgende lijn gaat. Dachten wij verleden jaar dat wij met het getal 370 een absoluut record bereikt hadden, dan is dit nu opgelopen - hoe onwaarschijnlijk het ook klinkt - tot 381.

Het is met een warm gevoel van dankbaarheid dat wij op pp. 345-349 de namen van deze weldoeners publiceren.

Toch wel plezant om over dergelijke leden te kunnen beschikken en wij denken niet dat er veel verenigingen zijn die genieten van een dergelijk privilege. Ook toch wel hartverwarmend voor onze medewerkers die hun onzichtbare noeste arbeid aldus beloond zien.

Onze klassieke slotformule: Dames, wijzig niets aan het betalingsstelsel dat u tot hiertoe gebruikt hebt en u zult kunnen rekenen op de zegen van onze Penningmeester.

ENKELE HERINNERINGEN AAN DE STADSSCHOOL IN DE ONDERSTRAAT (1922-1932)

Op 6 juni jl. ging er een Academische Zitting door ter gelegenheid van "110 jaar François Laurentinstituut".

Dit zou aanleiding kunnen geven tot een misverstand, want de stadsschool in de Onderstraat bestaat geen 110 jaar, maar 132 jaar. Ze werd immers gesticht in 1865, maar werd in 1887 genoemd naar François Laurent.

Op deze plaats stonden vroeger 2 stenen die in de loop der tijden onder verschillende benamingen gekend waren: Wulfaert-Vilainsteen, Braemsteen, Serbraemsteen, Huis van Schardau.

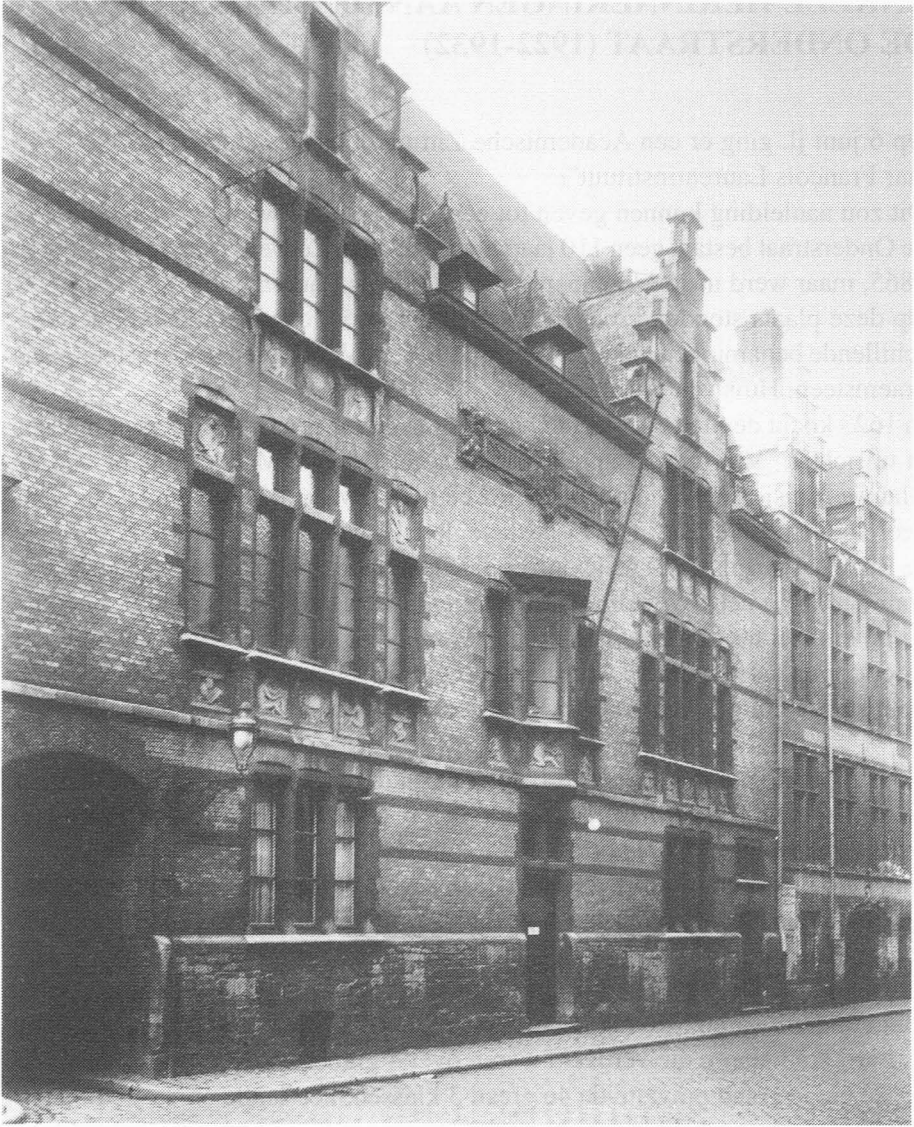
In 1623 kocht de Stad deze beide panden aan om er een weeshuis voor meisjes in te richten. Van toen af sprak men van het Blauwe Meisjeshuis of van de Blauwe Meisjesschool. Na meer dan 2 eeuwen kwam daar een einde aan wanneer de Gemeenteraad in 1864 besliste de Blauwe Meisjes te versmelten met de Rode Lijveken. In 1865 kwam er dan de jongensschool, maar de gebouwen waren rond de eeuwwisseling bouwvallig geworden en, met uitzondering van de pijlers van het zogenoemde krocht, werd het complex in 1902 volledig gesloopt om plaats te maken voor het huidig schoolgebouw dat ontworpen werd door stadsarchitect Charles Van Rysselberghe.

Vóór de oorlog waren er hier 3 betalende stadsscholen: het Instituut Laurent (zoals het toen genoemd werd), de school van de Van Monckhovenstraat en de school van het Oud Begijnhof.

Het schoolgeld dat de mooie naam "Minerval" meekreeg werd driemaandelijks betaald en bedroeg, als mijn geheugen mij niet te veel in de steek laat, 20 fr. per trimester.

In die tijd waren veel zaken nog tweetalig en de "Lagere Hoofdscholen voor Jongelingen" waren ook nog "Ecoles primaires supérieures de jeunes gens". Er waren 9 studiejaren die verdeeld waren over 4 graden. In tegenstelling met de 1e, 2e en 3e graad omvatte de 4e graad 3 klassen: het 7e, 8e en 9e studiejaar. Vanaf de 4e graad kwamen er heel wat leerlingen bij, de zogenaamde "boursiers". Dat waren meestal de betere leerlingen van de onbetalende scholen die maar 6 leerjaren telden en die met een beurs verder mochten studeren aan de 3 betalende scholen, ook wel "Fransche scholen" genoemd. Niet dat het onderwijs daar in het Frans gegeven werd, maar het Frans werd er wel aangeleerd vanaf het 1e studiejaar en in de 4e graad werden zekere vakken nog in het Frans gegeven, zoals "Géométrie" en "Algèbre".

Eens het 9e studiejaar beëindigd moest er een keuze gemaakt worden. De leerlingen hadden dan normaal de ouderdom bereikt van 15 jaar. Een deel ging gaan werken, sommigen gingen naar een beroepsschool, een ander deel, zeker

Het Instituut Laurent in de Onderstraat.

dezen die van plan waren om later universitaire studies te doen, gingen naar het Atheneum waar ze terechtkwamen in het 3e (Synthaxis). Nog anderen vertrokken naar de Hogere Nijverheidsschool. Dat betekende het einde van de klassieke schooltijd, iets waar later velen met nostalgie aan terugdachten.

Ik kwam terecht in de "grote school" in de Onderstraat toen ik 5 jaar was. Normaal gesproken mocht dat niet, want men moest minstens 6 jaar zijn, maar in die tijd deed men niet fanatiek daarover en men maakte geen moeilijkheden.

Het resultaat was wel dat ik altijd de jongste van de klas was. Ik had trouwens al 2 jaar bewaarschool achter de rug, namelijk deze van de Kromme Wal, die later afgebroken werd om plaats te maken voor een nieuwbouw waar de Bevolkingsdienst van de Stad werd in ondergebracht.

Dat was natuurlijk een groot verschil met die bewaarschool: die honderden grote en zeer grote jongens. Ook waren hier strengere regels die moesten gevolgd worden. Een lichtpunt was die speeltijd om 10 en 15 uur op die grote gezellige koer met enkele grote mooie bomen. Nu helaas - zoals op de meeste scholen - verdwenen om plaats te maken voor een kale stenen vlakke.

De lesuren liepen van 8.30u. tot 11.30u. en van 14u. tot 16u. Leerlingen van de hogere klassen konden in de studie blijven (kosteloos) tot 18u. Om 8.30u. en 14u. ging de schooldeur dicht en de telaarcomers moesten gaan aanbellen aan het oude krochtpoortje.

In die tijd was er nog geen sprake van "crocusvacantie" en dergelijke. Er waren 3 vacaties: 8 dagen met Kerstdag, 14 dagen met Pasen en die goede, grote vakantie van half juli tot 1 september.

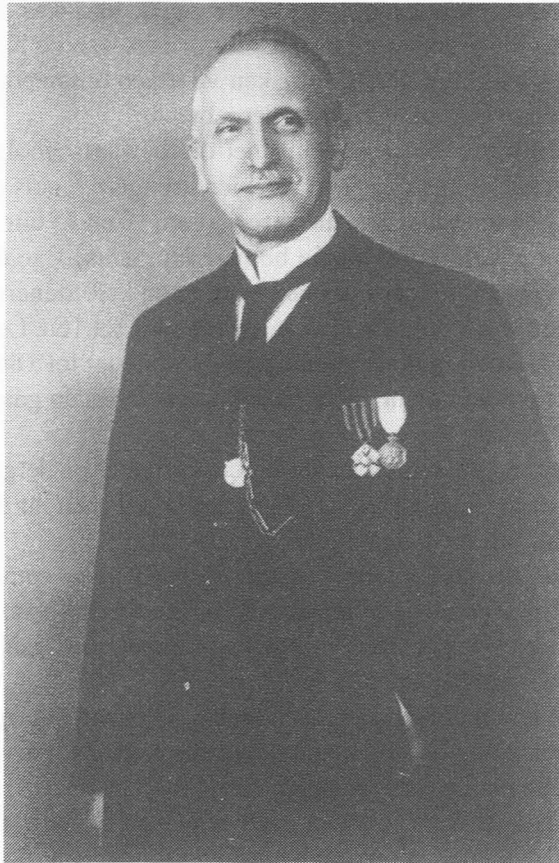
Van verlofdagen zo tussendoor was er helemaal geen sprake. Buiten met "Prinsensdag" moesten wij éénmaal per jaar niet naar school gaan (Hoera!) als het "conferentie" was, anders gezegd een samenkomst van de leerkrachten met hun collega's van de andere scholen.

Schoolreizen in het buitenland was een totaal onbekend begrip en van bos- of sneeuwklassen had nog nooit iemand horen spreken. Zo iets was ondenkbaar. Wel was er één dag in het jaar (wanneer het schooljaar naar zijn einde liep) dat er een uitstap gedaan werd. Dat was dan eens naar Bellem gaan om te gaan spelen aan de Kranepoel en ook de Kluisberg (zonder schijn van horeca) was voor ons een revelatie. Het hoogtepunt was evenwel een bezoek aan de Expositie van Antwerpen in 1930. Op het einde van de dag gingen wij zelfs gaan eten in een restaurant (de Roxy) op de Meir. Stel u voor!

Toen ik in 1922 mijn broek begon te verslijten op de schoolbanken aldaar waren er in deze jongensschool uitsluitend onderwijzers. Eén jaar later kwam er een juffrouw in het 1e studiejaar. Wat waren wij blij dat wij daar juist aan ontsnapt waren, want dit werd toch wel beschouwd als een afbreuk aan het imago van een "grote jongensschool", dat was zo papklasachtig.

Ik zal eens de leerkrachten overlopen waarvan ik aan de meesten een goede herinnering bewaar.

In het 1e studiejaar hadden wij René Ladrière. Niet alleen onderwijzer, maar ook folklorist en bekwame numismaat. Hij had verscheidene boeken geschreven, waaronder "Beknopte Muntgeschiedenis van Gent", "Galerij van Gentsche Numismatiekers", "Mes heures de loisir. Curiosités numismatiques", "Gentsche Locale Geschiedenis" waarin de figuren van Lodewijk Roelandt en François Laurent belicht werden.

Onderwijzer René Ladrière (1875-1944).

De dag van vandaag wordt het geschiedenisonderwijs in een verdomhoekje gedrukt en wij vrezen dat de lokale geschiedenis volledig uit de boot gevallen is, nochtans een zeer boeiend onderwerp, ook voor kinderen.

Onze uitstap met René Ladrière was naar het toen bestaand speelplein op de Heirnis. Dat gebeurde vanzelfsprekend te voet en onderweg werd er ook uitleg verstrekt over merkwaardige gebouwen die wij passeerden. De volgende dag zei de meester: "Kinderen, bij onze wandeling gisteren zijn wij 3 kerken tegengekomen. Wie kan mij nog zeggen welke kerken dat waren?" Een leerling, blijkbaar met een uitstekend geheugen, wist het zich nog goed te herinneren. "Ja, meester, zei hij, een steekkerke, een frietkerke en een krimdeglacekerke". René Ladrière was een gemoedelijke "meester", zoals er waarschijnlijk niet veel meer gemaakt worden. Het was ook bij hem dat wij onze eerste Franse les kregen: een tafel = une table, een kapstok = un portemanteau, een stoel = une chaise. Maar dat laatste was moeilijk, altijd maar repeteren om die "ch" correct uit te spreken en om van een stoel geen "sèze" te maken.

René Ladrière met zijn klas op het speelplein van de Heirmis. Voor de identificatie beperk ik mij tot de leden van de Heemkundige Kring. Laatste rij: 2e van links Emiel Rouquaert. 2e van rechts: Oscar Van Mol. 2e rij, 1e van rechts: de auteur.

Wij hadden geluk; toen het jaar nadien een juffrouw kwam in het 1e studiejaar, schoof onze meester met ons op, zodat wij hem 2 jaar gehad hebben.

René Ladrière die geboren was in 1875 stierf op 31 december 1944.

In het 3e studiejaar kregen wij een nieuwe meester, Mijnheer Erauw, een jonge onderwijzer die toen zijn carrière begon.

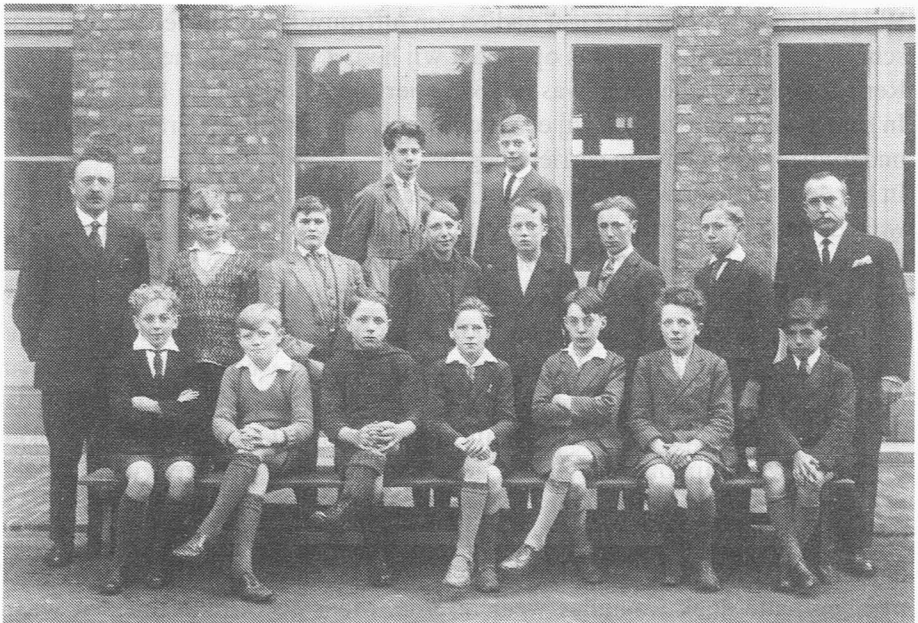
In het 4e studiejaar was de meester Germain Van Herreweghe die zich al eens waagde aan gedichten en die in de Nonnenbosstraat woonde. Hij was het die op het gedacht gekomen was om in onze klas een kooi met witte muizekens te zetten. Lofwaardig initiatief: de kinderen in contact brengen met de dierenwereld. Maar ja, muizekens moeten ook eten en de last daarvoor mocht niet uitsluitend rusten op de schouders van de meester. Er werd dus beroep gedaan op de medewerking van de leerlingen. Iedereen kon wel ergens iets vinden dat muizen wilden eten. Wij hadden thuis in de Waaistraat een kruidenierswinkel, bijgevolg was mijn bijdrage op dat gebied aanzienlijk. In onze winkel hingen een hele resem van die dunne cervelat-saucisskens. Die verkochten maar weinig en ze begonnen serieus te beschimmelen. Nu was dat in feite zo erg niet, dat was maar langs de buitenkant en wanneer dat eens goed afgewreven werd met een natte doek was alles weer in orde. Maar goed, mijn moeder, waarschijnlijk om van mijn gezaag af te zijn, gaf mij al die saucisskens mee naar school. Ze werden opgeslagen in die grote kast die in den hoek op den "tree"

stond en waarin allerlei klasmateriaal, bibliotheekboeken, enz. bewaard werden. Zij kreeg er dus de functie bij van voorraadkamer voor de muizekens. Het was al enkele malen gebeurd dat ik onze meester in die kast bezig zag, maar ik kon niet goed zien wat hij deed, want hij stond met zijn rug naar ons, maar hij was precies iets aan het snijden met een mes. En het was ook al gebeurd dat ik de indruk kreeg dat hij iets aan het eten was. Het mysterie werd vlug opgelost. Hij gaf ons een dictee en wandelde daarbij door de klas. Toen hij op mijn hoogte gekomen was boog hij zich voorover om te zien of ik niet te veel fouten schreef. En wat rook ik? Verdomme, die sauciskens. Hadden onze muizekens uitsluitend moeten leven van mijn bijdrage, het zouden maar magere beestjes geweest zijn.

In het 5e studiejaar hadden wij Julien Peirs als meester.

Vanaf het 6e studiejaar zaten wij "boven" en kwam er een splitsing: de klassen werden ontubbeld en er kwam een 6A en een 6B. Spijtig was dat sommige goede schoolkameraden in een andere klas terechtkwamen.

De klastitularis van 6B was Mijnheer De Wilde. Ik zat in 6A bij Georges Bekaert. Mijnheer De Wilde had als bijnaam "Charlot". Niet dat hij nu echt een gelijkenis vertoonde met Chaplin, maar hij had ook een "moustacheke" en voor een kwajongen is dat al voldoende om iemand een bijnaam te geven. Mijnheer Bekaert had als bijnaam "de Spiekeltuize". Ik heb nooit geweten waarom en herinner mij niet dat hij speciaal een "natte uitspraak" zou gehad hebben. Hij speelde viool. Op het einde van het schooljaar was er in iedere klas "expositie"

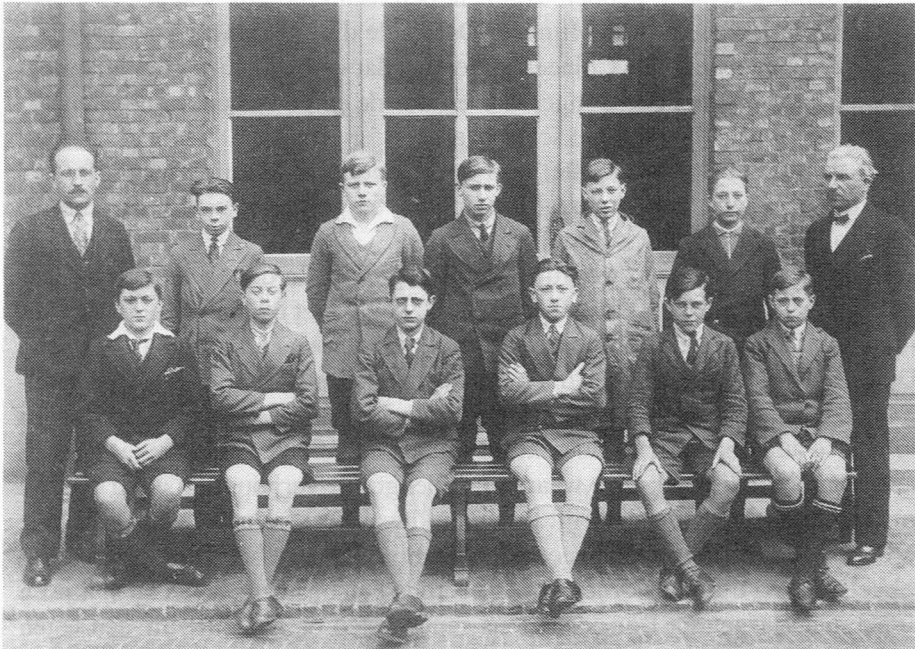

Klas 6A met links onderwijzer Georges Bekaert en rechts Directeur Vercauteren. Voorste rij, zittend, 1e van links: Emiel Rouquart en 2e van links: de auteur.

met de beste werken van de leerlingen. De school stond dan voor iedereen open, maar het waren natuurlijk de ouders die daar vooral gebruik van maakten. Bij het binnentreden van de school hoorde men muziek. In een hoek van de "corridor" stond orkestmeester Georges Bekaert met zijn viool en enkele muzikale leerlingen die reeds een instrument bespeelden. Zo herinner ik mij dat zij eens het thema speelden uit de 4e beweging van de 9e Symphonie van Beethoven. De uitvoering door de "Wiener Philharmoniker" was ongetwijfeld van een hoger niveau, maar men kon toch horen wat de bedoeling was.

Het jaar nadien kwam ik terecht in de 4e graad en dat was toch wel een grote verandering, want wij hadden nu wel een klastitularis, maar kregen ook les van nog andere leraren. In die periode was er wel een zeker verloop van onderwijzers in de 4e graad zodat ik mij niet meer herinner wie toen titularis was van 7B, Riessau misschien. Ik zat in 7A bij Raymond De Meyer. Hij was niet groot van gestalte, maar er straalde een zekere autoriteit van hem uit en niemand waagde het om bij hem toeren uit te steken. Overigens het prototype van de degelijke, plichtbewuste onderwijzer. Meer over en van Raymond De Meyer kunt u lezen in "Ghendtsche Tydinghen" 1991 Nr. 3 - pp. 132-142 en Nr. 4 - pp. 190-205.

Het jaar nadien kwam ik terecht in 8A. Titularis was Leon Faelens die o.m.

Klasfoto met links onderwijzer Leon Faelens en rechts directeur Georges Rieder. Rechtstaande, 2e van links: de auteur. 5e van links: Bourjois, ook een "De Vos, de Beer en het tobbeke vetspecialist".

Nederlands en Geschiedenis gaf. Vroeger had hij ook nog Engels gegeven, vandaar zijn bijnaam "de Tchoeze". Het verband is niet zover te zoeken. "Kiezen" is in het Engels immers een onregelmatig werkwoord en komt dus zeker ter sprake in de les. En die "to choose" die uitgesproken wordt als het voorwerp in kwestie...

Hij woonde op de Waldamkaai en was Voorzitter van SAROV, anders gezegd de "Socialistische Arbeidersomroepvereniging".

In de Nederlandse les had hij eens gezegd dat èchte synoniemen niet bestonden. Hij zal zich dat waarschijnlijk wel beklaagd hebben, want iedere dag stond ik daar met een andere vraag: "Mijnheer, wat is het verschil tussen dom en stom?" "Mijnheer, wat is het verschil tussen identiteitskaart en eenzelveheidskaart?" Telkens had hij daar een uitleg voor: er was een klein verschil in nuance, of het ene woord was van vreemde origine en kon niet beschouwd worden als zuiver Nederlands.

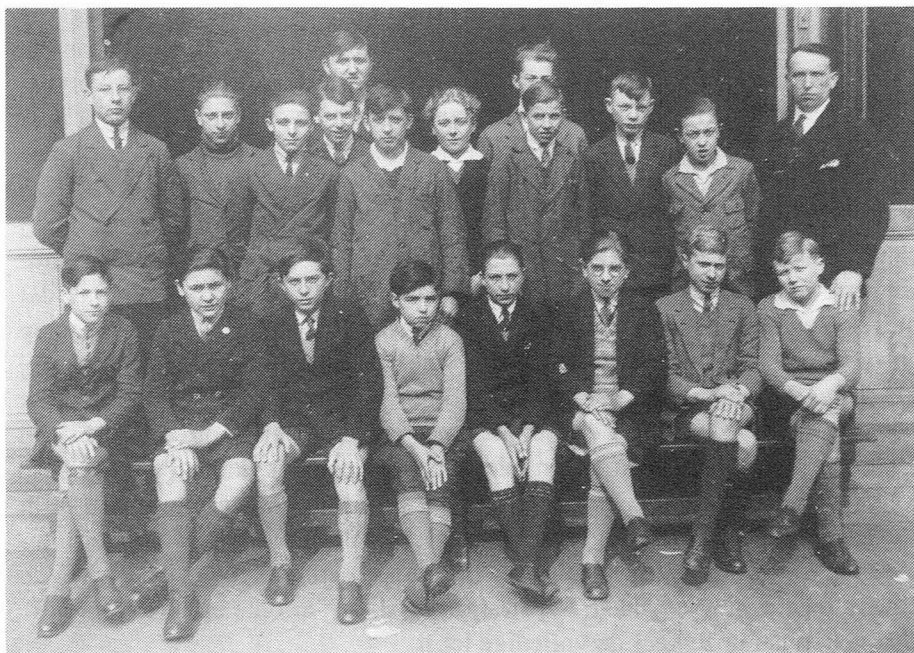
Maar hij gaf ook geschiedenis en toen hij het had over de oude Belgen zei hij op een gegeven moment dat zij mede of honingwater dronken. Ik stak mijn vinger op en vroeg met het meest onschuldig gezicht: "Mijnheer, welk verschil is er tussen mede en tussen honingwater?" "Daar is geen verschil tussen" zei hij. "Is dat dan precies hetzelfde?" "Jawel", "Dan zijn er synoniemen" riep ik triomfantelijk uit. Hij zuchtte eens heel diep en zei: "Ja" en zal waarschijnlijk met opluchting gedacht hebben: Allez, ik ben daar eindelijk van af.

De klastitularis van 8B was Mijnheer De Waele die "géométrie" en "algèbre" gaf. Zijn bijnaam was "De Chinees" alhoewel dat verband voor mij niet duidelijk was. Hij woonde in de Congostraat en was de enige van onze onderwijzers die gestorven is gedurende het schooljaar.

In het 9e studiejaar, het laatste, was de klastitularis Maurice Matthijs, een scoutmaster, wiens handen nogal los stonden en ge moest niet al te veel uitsteken om een oorvijg te krijgen.

Straffen! Daar kan ik een woordje van meespreken. In de lagere klassen was dat het klassieke 50 of 100 maal schrijven: "Ik zal niet babbelen in de klas" of iets in dien aard. In de 4e graad werd over het algemeen teruggegrepen naar "Dicht en Proza". Dat was een dik leerboek dat gebruikt werd in de Nederlandse les. Het bevatte gedichten en fragmenten uit prozawerk van Vlaamse en Hollandse auteurs. Daar stonden korte stukjes in, lange en hele lange. Daaruit werd dan een tekst gekozen waarvan de lengte in verhouding stond met de ernst van het gepleegde misdrijf. In mijn tijd was het afschrijven van "De Vos, de Beer en het tobbeke vet" zeer populair bij onze strafbepalers. Na een betrekkelijk korte tijd was ik zeer geroutineerd in het afschrijven van dit stukje en samen met klasgenoot Bourjois wiens capaciteiten op hetzelfde niveau lagen als de mijne, konden wij dit verhaaltje vlot schrijven zonder onze "Dicht en Proza" te moeten bovenhalen.

Het langste stuk dat er in stond (ik weet niet meer hoeveel bladzijden, maar het

Klasfoto rond 1931 met rechts Maurice Matthijs. Voorste rij, zittend, 1e van rechts: de auteur. 2e rij, staande, van links beginnende, 1e Edgar Praet, 6e Henri Claeys, 7e Emiel Rouquart.

waren er vele) was "Sooike en zijn vriendjes", een verhaal over een jongetje dat een vaart wil overzwemmen, zijn eigen krachten overschat had en jammerlijk verdrinkt, maar dat alles in het lang en in het breed uitgesponnen. Daar heb ik heel slechte herinneringen aan. Eens hadden wij met een stuk of vijf iets uitgestoken. Vraag mij niet wat, ik heb er geen flauw idee meer van, misschien gevochten op de koer. Matthijs, die nooit bekendheid verworven heeft wegens het uitdelen van lichte straffen, zei: "Gij zult mij alle vijf tegen morgen schrijven Sooike en zijn vriendjes."

Gemakkelijk voor hem, hij had het maar te zeggen. Ik kon weinig begrip opbrengen voor zijn vonnis. Stel u voor, tegen de volgende dag! Dat betekende van als ik thuis kwam beginnen schrijven tot 's avonds laat, terwijl de kameralen aan het spelen waren op de Vrijdagmarkt. Besepte die man wel de wreedheid om zo maar een dag weg te plukken uit het leven van een gezonde Gentse straatjongen?

Daar moest ik iets op vinden, en dat deed ik. Ik heb al gezegd dat wij een kruidenierswinkel hadden. Op de toog lagen gele briefjes ter grootte van een halfblad quartoformaat met een reclameboodschap op, iets in de zin van "Margarine met de Rooden Rand is de best van het land". De achterzijde was onbedrukt, dus was daar veel plaats om iets te schrijven. Het probleem was opgelost, ik forceerde mij om heel leesbaar te schrijven: "Sooike en zijn vriendjes" en dan vlug gaan spelen op de Vrijdagmarkt.

De volgende dag stonden de 5 gestraften op een rijtje voor de pupiter van Matthijs om hun straf af te geven. Voor alle zekerheid had ik mij toch maar van achter geplaatst. De 4 eersten passeerden zonder problemen. Matthijs kon natuurlijk heel dat verhaal niet beginnen lezen om te zien of men niet hier of daar een paar zinnen overgeschrikkeld had, een tactiek waar ik wel vertrouwd mee was en die dikwijls met succes toegepast werd, op voorwaarde natuurlijk dat ge niet zo stom waart dat te doen in het begin of op het einde van de tekst. Hij schatte dus of het aantal afgegeven bladzijden min of meer in overeenstemming was met de lengte van de tekst. Toen het mijn beurt was legde ik dat papier op zijn pupiter. Hij bekeek het met gefronste wenkbrauwen en vroeg op een dreigende toon: "Wel, wat betekent dat?" Ik antwoordde: "Mijnheer, gij hebt gezegd dat ik moest schrijven "Sooike en zijn vriendjes" en ik heb dat gedaan." Ik kreeg mij daar een van die oorvijgen dat mijn hoofd er scheef van stond, en onmiddellijk daarna een tweede langs de andere kant zodat het weer rechtstond en ik vloog in de gang. Later kwam hij naar mijn huis aan mijn moeder vertellen dat hij nog nooit in heel zijn carrière zo geaffronteerd geweest was voor een volle klas, maar ik ben er niet eens zeker van dat dit nu een echte revelatie was voor haar. Als straf moest ik 3x "Sooike en zijn vriendjes" schrijven, maar deze keer de volledige tekst.

Engels en Duits kregen wij van Arthur Verhasselt. Hij was vroeger treinwachter geweest op internationale treinen en ik geloof niet dat hij het diploma van onderwijzer bezat, wat hem niet belette het minstens zo goed te doen als de anderen. Bij hem ging het er wat lossier aan toe en hij had duidelijk gevoel voor humor.

Engels kregen wij vanaf het 7e studiejaar. Daar werd begonnen met het leerboek "The Boy's own Book". Het ging over Tom en zijn zuster Alice. Het jaar nadien werd dat "Tom in England". Deze boeken werden gebruikt op de stadscholen en op de meisjesscholen werd dat respectievelijk "The Girl's own Book" en "Alice in England".

Die geïllustreerde leerboeken hadden een gevarieerde inhoud. Het Engels alfabet werd ons bijgebracht door een liedje dat eindigde met de woorden "O! do you see, now I can say my abc."

Bij de les over de kledingstukken stond een kind afgebeeld met een hemdje aan. Hemd = shirt. Aangezien het er, zoals gezegd, bij Verhasselt gemoedelijker aan toeling, waagde een grappenmaker het te vragen: "Mijnheer, dat kindje, is dat een manneke of een meiske", waarop Verhasselt prompt replikeerde: "Hef ne keer zijn hemdeke op, ge zult het subiet zien."

Vanaf het 8e studiejaar kregen wij ook Duits, met de klassieke "Der-des-demen" en "Aus-bei-mit-nach-von-zu", maar er was ook een boek met o.m. korte verhaaltjes waarvan fragmenten mij nog in het hoofd spelen, zoals uit "Der Fuchs und die Trauben" en "Die Kluge Maus".

Muziek kregen wij van Adolf Hoefman, de muziekmeester van de stadsscholen. Hij had in 1895 een Eerste Prijs behaald op het Conservatorium en wanneer in 1926 het monument van Van Beveren ingehuldigd werd, leidde hij, samen met Jef Van der Meulen, de cantate die bij deze gelegenheid uitgevoerd werd.

Ook voor tekenen was er een leraar voor de 3 stadsscholen. Dat was in mijn tijd Pol Smaele. Die had juist Jan Deruelle opgevolgd die in pensioen gegaan was. Ik heb dus zelf dat monument niet mogen meemaken. Zijn bijnaam was "Sander den Oliekoeke" (niet te verwarren met Alexander Tribel, den echte Sander den Oliekoeke die ze ook werkelijk verkocht). Deruelle had die bijnaam gekregen omdat hij dikwijls zei: "Een epure zonder letters is gelijk een soepe zonder zout, een vigilante zonder paard, een oliekoek zonder suiker."

Pol Smaele had een motorboot die hij "Harriet" genoemd had naar de naam van zijn vrouw. Die wist handig gebruik te maken van de leerlingen die "eens mochten meevaren". Zijn boot lag ergens in Langerbrugge. Zij mochten eerst het water uitscheppen, hem dan helemaal opkuisen en als dan eindelijk het moment gekomen was om te varen viel de motor in panne en mochten ze hem nog voorttrekken ook.

Turnen kregen wij van Van Zande. Ik meen dat hij een oud-onderofficier was. Het schijnt dat hij in de oorlog van 14-18 een serieuze kap met een sabel in zijn lip gekregen had. Om dat lidteken weg te steken had hij een grote moustache laten groeien, maar deze kwetsuur had een blijvende invloed uitgeoefend op zijn uitspraak. Hij had het moeilijk met zekere woorden en letters en hij gebruikte dan maar klanken waar hij minder moeite mee had. Zo bvb. als wij in stap moesten marcheren riep hij niet "Links-Rechts" of "Een-Twee", maar "Ietsch-Uitsch". Enfin, wij verstonden wat hij bedoelde.

De turnzaal was een groot lokaal op de 2e verdieping met zijn Zweedse rekken, ringen, klimkoorden, klimmasten, een bok, etc. In het 9e studiejaar was het leerlingenaantal sterk gedaald en dan mochten wij in de zomer op de koer al eens korfbal spelen.

In die turnzaal was er iets dat ons intrigeerde: hoog in de lucht was daar een deur te zien die toegang gaf tot het torentje dat het dak van de school be kroont. In mijn tijd was daar geen trap te zien; ik denk dat men een ladder moest gebruiken om daar binnen te geraken. Wel te verstaan zijn wij daar nooit binnen geweest, hebben zelfs nooit het deurtje zien openstaan, iets wat aan het geheel een mysterieus tintje gaf.

Een ander vak in de 4e graad was handenarbeid. Daar mochten wij al eens een breekmes gebruiken om karton te snijden om dozen of mappen te maken. Dat werd dan geplakt met "perkaline".

In de zomer mochten wij ons al eens uitleven in de potaarde. In een emmer stond dan een grote blok bedekt met natte doeken, want werken met te droge

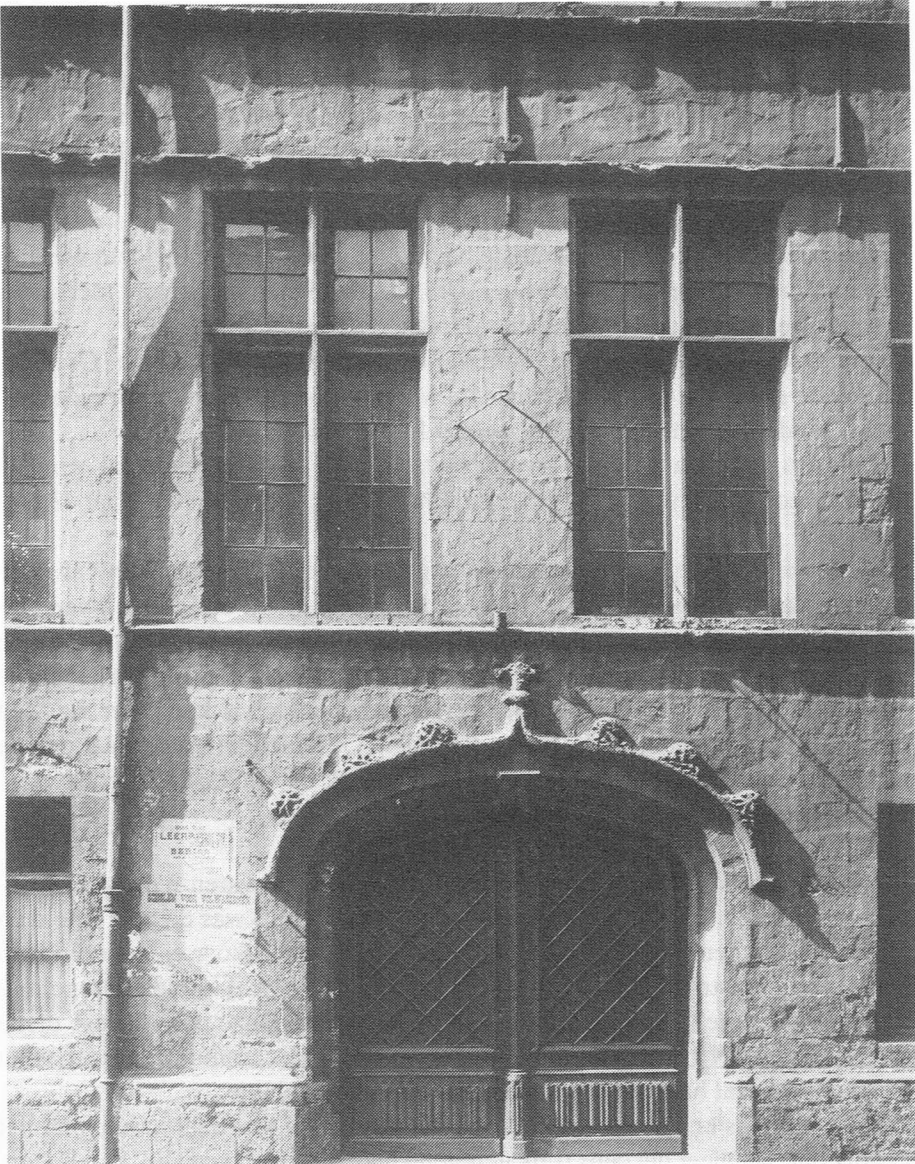
potaarde is hopeloos. Iedere leerling kreeg dan een rantsoen van die vettig aanvoelende specie, en dan maar kneden tot de meest diverse vormen die konden verfijnd worden door het gebruik van "boetseerstokken". Voor zover ik mij herinner hebben onze werkzaamheden in deze discipline nooit geleid tot het ontstaan van grensverleggende kunstwerken. Alhoewel, ik moet eerlijk toegeven dat sommige leerlingen (ik was daar niet bij) er in slaagden zaken te maken die zonder de minste twijfel superieur waren aan creaties die door onze "kunstcritici" (?) tegenwoordig lyrisch beschreven worden als voorbeelden van geniale hedendaagse beeldhouwkunst.

Ik heb daar 2 directeurs gekend: "Birke Vercauteren", niet al te groot van gestalte en, toen hij met pensioen ging, werd hij opgevolgd door Georges Rieder, die vroeger nog titularis geweest was van het 9e studiejaar. Met zijn wit-grijzen haarbos was hij een imposante figuur waar een zeker prestige van uitstraalde. Het is merkwaardig hoe receptief kinderen zijn en hoe schijnbaar onbenullige zaken voor altijd in het geheugen geprent blijven. Zo was Tuur Verhasselt uitzonderlijk eens afwezig (ziek misschien?) en het was Directeur Rieder zelf die hem kwam vervangen, maar in plaats van verder te gaan met "Tom in England" vertelde hij ons mopjes in het Engels. Een die mij bijgebleven is, is het volgende: Een Vlaamse toerist bezocht Londen en deed bij die gelegenheid een boottochtje op de Theems. Toen zij een lage brug naderden, riep de gids: "Look out!" Onze man die meende dat er iets te zien was, stelde zich recht en knalde natuurlijk met zijn kop tegen die brug. Wij wisten nu wel voor altijd dat als een Engelsman "Look out!" roept ge best voorzichtig kunt zijn.

In de klas bestond nog het systeem van de goede en de slechte punten. Een juist antwoord op een moeilijke vraag leverde een goed punt op. Het inleveren van een net geschreven huiswerk eveneens. Babbelen in de klas: 1 slecht punt. Onbeleefd zijn tegen de meester of tegenpruttelen: 2 slechte punten. Het vervelende van die slechte punten was dat het soms hoog globaal bedrag terechtkwam in onze wekelijkse "bulletijn" die moest getekend worden door het gezinshoofd.

Wie 5 goede punten had mocht die inwisselen tegen een prachtige reproductie op geglaceerd papier van een schilderij van een van onze grote meesters: Van Eyck, Rubens, Van Dijck, Jordaens, etc. Onze aandacht werd gevestigd op en gestimuleerd voor het schone. Gebeurt dat nog wel op school? Ik weet het niet, maar nu en dan lees ik eens in de krant dat schoolkinderen in het een of ander museum voor hedendaagse kunst wat verf krijgen waar ze dan mogen mee smeuren. Creativiteit wordt dat genoemd.

In de 4e graad werd er een leerling aangeduid om het boek van de slechte punten bij te houden. Er was soms ook een wekelijkse beurtrol zodat iedereen eens de gelegenheid kreeg om zich machtig te voelen. De meester had wel andere

Poortje van het zogenaemde krochtje. Verplichte ingang voor de telaarcomers.

zaken te doen dan maar streepjes te moeten trekken achter de naam van zijn leerlingen, enfin, van sommigen toch...

De turnleraar was redelijk mild met het uitdelen van slechte punten en hij gaf dan met luide stem de opdracht aan de in functie zijnde "puntencomptabel": Janssens, rechtstreeks in het schrijfboek!"

Het muziekonderwijs kreeg een speciaal karakter in de 3e trimester, want dan moesten wij repeteren voor de "Prijsdeling". Er werd ieder jaar een Vlaams koorlied gebracht, een Frans en om te besluiten natuurlijk de "Brabançonne". Eerst was er een stemproef. Wij moesten een voor een bij Hoefman aan de piano komen en een gamma zingen, waarna wij ingedeeld werden bij de 1e of de 2e stemmen. Er was maar één lokaal dat groot genoeg was om al de leerlingen te bevatten die moesten zingen en dat was wat de "grote corridor" genoemd werd. Dat zal wel de juiste naam niet geweest zijn, bedoeld werd de grote inkomhal die paalt aan de koer. Die was dan helemaal gevuld met rechtstaande leerlingen, de 1e stemmen vooraan, de 2e achteraan.

Iedere week, beetje bij beetje, werden de liederen ons bijgebracht. Over het algemeen stelde dat geen problemen en waren wij klaar tegen de "prijsdeling" op het einde van het schooljaar dat rond 15 juli viel.

De plechtige prijsuitreiking greep plaats, ofwel in de concertzaal van het Conservatorium, ofwel in de Vlaamse schouwburg en wij hadden daar één repetitie.

Per klas werd iedere leerling met naam afgeroepen om zijn prijs in ontvangst te gaan nemen bij de op de eerste rij zittende prominenten: de Schepenen van Onderwijs, verschillende inspecteurs, gewezen directeurs, enz. De eerste van de klas kreeg een stapel boeken die hij soms met moeite kon dragen, want de eerste van de klas was vaak ook de eerste in bepaalde vakken en er was een Eerste Prijs voor Nederlands, Frans, Rekenen, Geschiedenis, etc. Maar ook de laatste van de klas kreeg een prijs, zij het dan ook dat dit vaak één boek was. En dan begon die heerlijke vakantie!

Ik moet nog iets vertellen over het dienstpersoneel. Er waren 2 meiden: Joséphine en Lieske. Joséphine (uit te spreken "Sossefiene") was de hoofdmeid en zij woonde in een huis dat enerzijds uitgaf op de schoolkoer en anderzijds in het Werregarenstraatje. Zij voelde zich geroepen om vastgestelde onregelmatigheden direct te gaan rapporteren aan de Directeur. Deze pure Gentse dame trachtte een ABN avant la lettre te spreken wanneer zij communiceerde met het Bestuur, iets wat haar slechts in zeer geringe mate gelukte.

Zoals gezegd is er nu een stenen koer, maar vroeger was daar aarde, met het gevolg dat, wanneer het eens flink geregend had, daar heel wat slijk kon liggen. Nu was er eens een kleine die er niet beter op gevonden had dan zijn schoenen uit te spelen en te gaan plamotteren in de modder. En het zijn slechts dezen die ooit een kleine jongen geweest zijn die kunnen weten hoe plezant dat is. Maar voor Sossefine was dit een ontoelaatbaar misdrijf dat moest aangeklaagd worden bij de hogere overheid. Ze liep naar de Directeur en zei: "Meneere den Directeur, dien kleine loopt met zijn kijsses in de môre". Hij zal haar ongetwijfeld verstaan hebben.

De man van Joséphine was Miele en buiten het opknappen van allerlei klusjes

fungeerde hij ook als stoker. Hij had misschien verstand van kolen scheppen, maar veel minder van centrale verwarming, want in de winter maakten die niet gepurgeerde leidingen en radiateurs een hels lawaai in de klas. Verder was het zó dat hij niet altijd zijn zenuwen onder controle had en hij heeft eens een leerling zo afgetroefd dat hij er dagen niet goed van geweest is. Het toppunt was dat het slachtoffer (dat wel capabel was het afgestraft misdrijf te plegen) het nu toevallig niet gedaan had. Wie verdere details wenst over dit incident moet maar eens contact nemen met ons lid de heer Edgar Praet.

Nu moet ik toch ook iets zeggen over de omgeving van de school. En wat trof men destijds aan in de omgeving van alle scholen? Juist: een spekkenwinkel-tje. In het begin van de jaren '20 was het gelegen in het Schepenhuisstraatje, daar waar later een electriciteitskabine zou komen. Het verhuisde toen naar de Onderstraat in een iets groter huis, schuinover het Schepenhuisstraatje. Een paradijs waar men, wanneer men alles optelt, vele uren heeft staan kijken naar al die heerlijkheden die uitgespreid lagen in de etalage. Vanaf een halve kluit had men al een fruitspek. Meer geraffineerde marchandise was natuurlijk duurder. Van zodra er chocolaatjes aan te pas kwamen gingen de prijzen naar omhoog. Er waren ook van die zwarte rekkers met een anijssmaak waar "zeintsjes" inzaten met het leven van Napoleon. Er waren er 60 verschillende. Nr. 60 was een afbeelding van het graf van Napoleon in de "Invalides". Dat was natuurlijk goed bekeken van die fabrikant, want iedereen wilde de volledige collectie en vooraleer men het laatste exemplaar had, had men al heel wat rekkers mogen binnenspielen. Ik heb die fabrikant er trouwens altijd van verdacht van enkele nummers maar een beperkt aantal in omloop te brengen.

Er was ook nog die doos met een 50-tal ronde chocolaatjes. In één ervan stak een halffrankske (een fortuin). Ik heb nooit het geluk mogen smaken de juiste keuze te doen. Maar als het gebeurde dat een chancard het groot lot trok in aanwezigheid van andere kandidaten, dan werd de doos onmiddellijk uit circulatie genomen, want welke ezel zou nog een te duur chocolaatje gekocht hebben als de hoofdprijs al verdwenen was? De doos werd dan later aangevuld met chocolaatjes waarvan men zich kon afvragen of er nog wel eentje tussenzat met een halffrankske in.

Verder waren er van die toverballen die, als men ze uit de mond nam, telkens een andere kleur vertoonden. En vanzelfsprekend muilentrekkers, schuimerkens, zakjes zuur (bloemsuiker met wat citroenzuur bij) die men kon eten bij middel van een bijgesloten klein blikken lepeltje. Ook nog "tziesekespapier" en van die cilindervormige spekken waar men een fijne punt kon aanzuigen om daarmee een schoolkameraad te doen verschieten door die punt in zijn been te steken, want we droegen allemaal een korte broek natuurlijk.

Een andere zeer geapprecieerde lekkernij - maar niet te krijgen in het spekkenwinkel-tje - was "krimdeglace". Op de Vrijdagmarkt, rechtover de Zuivelsteeg

stond zo een crème-de-glace-marchand. Een klein ventje met een bultje dat door de mensen "Lotsûure" genoemd werd, maar dat was verkeerd natuurlijk, want de echte Lotsuure, bekend voor zijn "hietekoeke mee ne babbelirre in" had al sinds jaren zijn activiteiten gestaakt en overleed in 1929 op 85-jarige leeftijd. De keus bij hem kon geen probleem stellen: vanille tussen twee koekjes voor ne kluit... Maar in die tijd verschenen hier de eerste Italiaanders met hun karretje dat vanaf halftwee te vinden was in de onmiddellijke nabijheid van de school. Dat was een hele sensatie want op hun karretje stond niet één van die geringde conische koperen deksels, maar vier. Buiten de gele vanille, waren er de rode aardbeien, de bruine chocolat en de groene pistache en men kon kiezen, eventueel van elk een beetje nemen. Nu is Veneziana hier sinds enkele generaties ingeburgerd, maar toen was dat een grote nieuwigheid.

Heel wat leerlingen woonden in de onmiddellijke omgeving van de school en voor die was het uitgelezen speelterrein de Vrijdagmarkt. Wanneer men de huidige, triestige kale vlakte bekijkt kan men niet anders dan met nostalgie terugdenken aan die gezellige Vrijdagmarkt van vroeger met zijn prachtige grote olmen. Welke heerlijke tijd hebben wij daar doorgebracht met voetballen, spelen met de top, angelus, tiene spelen, levende brug, hoepelen of met de kaarten spelen op een der talrijke banken.

Een triestige dag was de donderdag. Dan liepen wij verloren, want vanaf 's morgens begon men met het opstellen van de kramen voor de markt van vrijdag en zaterdag. De onderdelen van die kramen werden opgestapeld in de kelders van de huizen op de Vrijdagmarkt. Rond de middag stond heel die markt vol met lege kramen. Begin dan maar eens te spelen...

Als kind beseft men dat natuurlijk niet, maar wanneer men daar later aan terugdenkt, dan moet ik toegeven dat dit toch wel een uitstekende school was en ik ben nog altijd dankbaar voor het onderwijs dat ik daar genoten heb. De overgrote meerderheid der onderwijzers waren competente plichtbewuste mensen die hun taak ernstig opnamen. En dat is toch wel zeer belangrijk in een periode dat een kind nog zeer kneedbaar is. Het blijvend positief impact dat een goede onderwijzer uitoefent op zijn leerlingen kan niet overschat worden en is van kapitaal belang voor de toekomst van de mens. Ik realiseer mij dat dit hoogdravend en theatraal klinkt, maar het is de realiteit en ik zie niet in welk beroep belangrijker zou kunnen zijn dan dat van onderwijzer.

Tot slot een interessante vaststelling: heel wat leden van onze Kring hebben naar school geweest in de Onderstraat. Alleen nog maar van mijn klasgenoten denk ik aan Charles Lammens, Emiel Rouquart (helaas te vroeg overleden), Henri Claeys, Edgar Praet, Oscar Van Mol. Een paar jaar vóór mij ook nog Richard Verlinden.

Zou het kunnen dat hun interesse voor de heemkunde verband houdt met het feit dat in onze tijd ook nog lokale geschiedenis onderwezen werd?

Een laatste bedenking: Sedert meer dan een halve eeuw is men gedurig aan het experimenteren in de onderwijssector. Iedere nieuwe minister komt met een ander systeem af. De vraag is natuurlijk of er de laatste 60 jaar echt iets verbeterd is.

Ik heb al vaak de indruk gekregen dat het net andersom is.

Hugo COLLUMBIEN

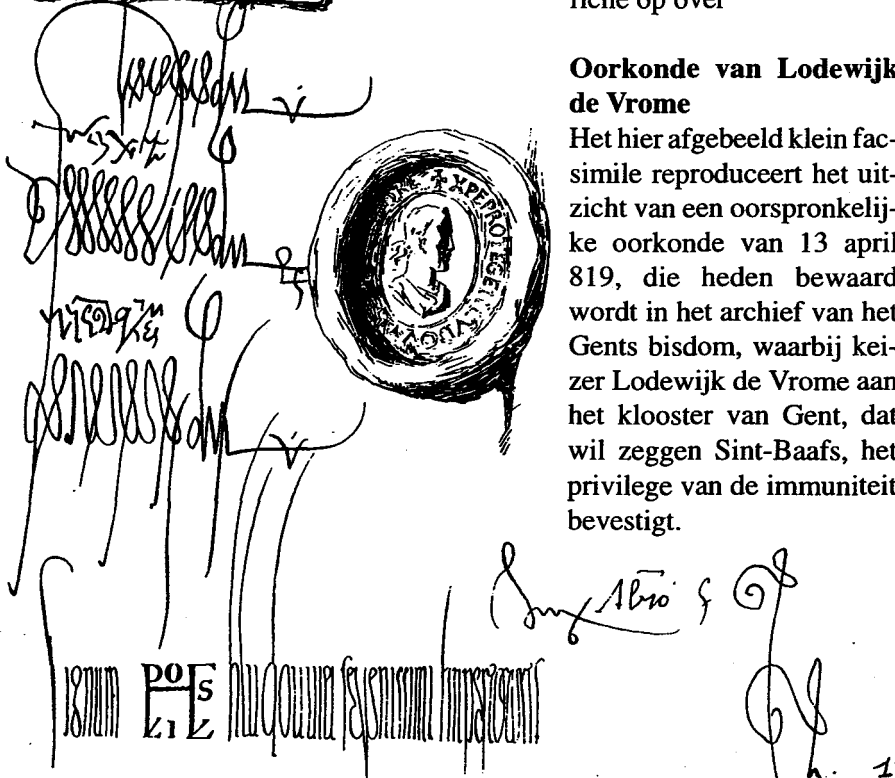
INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE N° 1

Op 30 januari 1897 stelde Henri Pirenne in de rubriek "Charters - Archieven van het Bisdom - IXe eeuw (13 april 819)" in het Frans een fiche op over

Oorkonde van Lodewijk de Vrome

Het hier afgebeeld klein facsimile reproduceert het uitzicht van een oorspronkelijke oorkonde van 13 april 819, die heden bewaard wordt in het archief van het Gents bisdom, waarbij keizer Lodewijk de Vrome aan het klooster van Gent, dat wil zeggen Sint-Baafs, het privilege van de immuniteit bevestigt.

Er werd op ware grootte gereproduceerd:

- 1° Het einde van de ondertekening van de kanselarij (de *ruche* in diplomatische termen).
- 2° Het zegel van de keizer waarvan de matrijs bestond uit een antieke camee, de buste voorstellend van een Romeinse keizer (Antonius de Vrome of Victorinus?), gezet in een metalen cirkel op dewelke de inscriptie gegraveerd was: +XPE PROTEGE HLV DOWICVM IMPERATOREM.
- 3° Het monogram van Lodewijk (Hludowici) met de traditionele formule: *Signum (M) Hludowici serenissimi imperatoris*.

De dwarsstreep van de H is getrokken door de keizer zelf. De tekst van de oorkonde, met de foutieve datum 12 april 819, bevindt zich in de *Cartulaire de Saint-Bavon* van Serrure, n° 3, pp. 2-3.

ENKELE OUDE BALUSTRADOKOLOMMETJES VAN GENTSE BALIES

Gent is niet alleen rijk aan grootse monumenten. Zij wemelt van de interessante details. Je moet er alleen maar oog voor hebben. Toen de Grasbrug halverwege de tachtiger jaren van onze eeuw gerestaureerd werd heeft men er voor gezorgd dat wij op een kleine oppervlakte, meer bepaald op de Korenlei, een kleine verzameling oude balusters van balies (in het Gents: boalden) kunnen bewonderen. Op foto's 1 en 2 is het wellicht oudste, licht verroeste, exemplaar te zien. Het type, bekroond met een druiventros, dateert hoogstwaarschijnlijk uit de rocoperiode, omstreeks 1753-1760. Waarom vermoed ik nu juist dié periode? Welnu, de Atlas Goetghebuer bezit nog een niet-gedateerde 18de-eeuwse aquarel van de Predikherenbrug waarop de baluster met druiventros voorkomt. Ook het MIAT is in het bezit van een afbeelding, van omstreeks 1800, van het bruggenhoofd van de Sint-Michielsbrug waarop de baluster met druiventros zeer duidelijk staat afgebeeld (foto 8). Ik stelde mij ook de vraag: hoe komt het dat er geen oudere balusters bewaard gebleven zijn? Het antwoord op die vraag is eenvoudig. Bijna alle Gentse bruggen waren van steen en stenen bruggen hadden een stenen brugleuning. IJzeren balies langs de kaden waren bovendien hoogst ongebruikelijk. Kort vóór 1753 kwam de ommezwai. De voornaamste stenen bruggen werden door draaibruggen vervangen, waardoor stukken balie moesten worden opgesteld aan de uitstekende bruggenhoofden, ter verlenging van de brugleuning. Hier en daar werd de balie aan het bruggenhoofd nog wel een eindje verlengd, zoals bijvoorbeeld langs de tragel aan het Wijnschrodershuis. Als we de aquarellen¹ van de Hollandse

1.

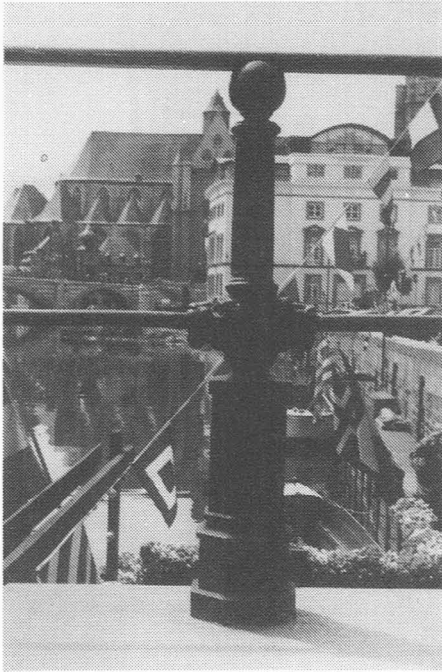
2.

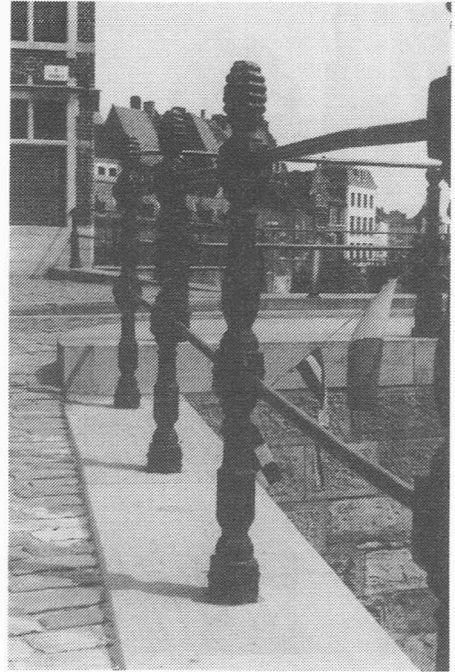
3.

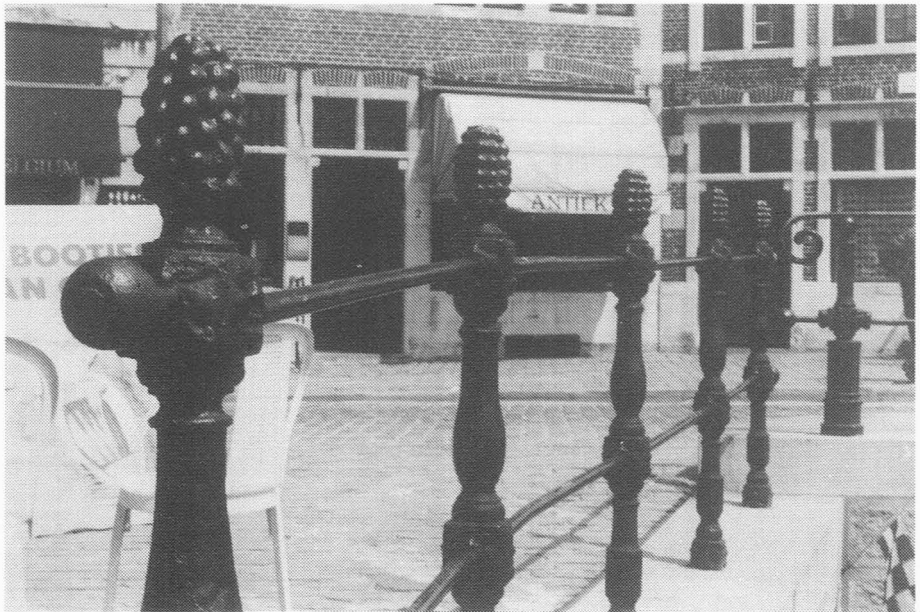
4.

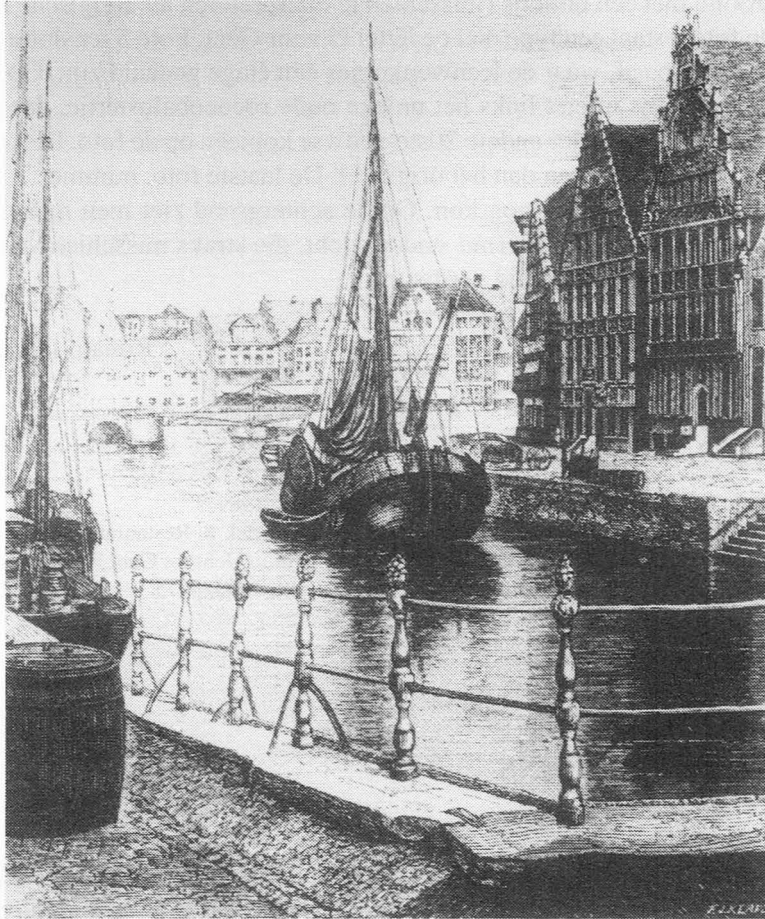
5.

7.

6.

8.

soldaat, Jan Joseph Wynants, bekijken, zien we inderdaad dat tot in het begin van de 19de eeuw alleen maar aan en in de onmiddellijke omgeving van bruggenhoofden, balies voorkwamen. Het type baluster op foto 1 is nog op oude afbeeldingen² te zien aan de Predikherenbrug, Sint-Michielsbrug, Grasbrug, en Vleeshuisbrug. Mijn vermoedelijke datering in de rococoperiode wordt ondersteund door een tekening van de gevelopstand van het Wijnschrodershuis van 1755, waarop een balie met bekroonde balusters te zien is. Op die tekening is de balie voorzien aan het nieuwe bredere jaagpad dat door de architect David 't Kindt ter gelegenheid van de bouw van het Wijnschrodershuis moest worden aangelegd. Dat jaagpad paalde aan het bruggenhoofd van de nieuwe Vleeshuisbrug. Foto 3 toont hoe een nieuwer type baluster er in 1844 uitzag, na de Belgische onafhankelijkheid. De druiventros met het gekke speelse rococogezichtje was verdwenen en vervangen door twee leeuwenkop-

jes bekroond met een bolletje (misschien te interpreteren als Belgische leeuwjes). Op foto 4 staat een type met de letter G voor Gent. Foto 5 tenslotte beeldt een recenter type af, waar de leuvenkopjes één étage gedaald zijn. Op foto 6 ziet men nog eens uiterst links het unieke oude rococobalustertje, dat model gestaan heeft voor de vier andere 20ste-eeuwse kopieën op de foto. De kopieën zijn veel strakker gegoten dan het origineel. De laatste foto, nummer 7, heb ik alvast genomen terwijl ik nog kon. Op de achtergrond ziet men namelijk de Oude Vismijn, in een beschermd stadsgezicht, die straks misschien voorgoed uit ons vertrouwde stadsbeeld verdwijnt.

Ronald DE BUCK

NOTEN

1. De Herdt, R., Een Hollands soldaat penseelt Gent, Gent, 1989.
2. Tentoonstellingscatalogus, Gent, 1987: 7 bruggen, Historiek & Restauratie, Zeven Gentse Leiebruggen, pp. 50, 51, 67, 90; De Buck, R., Van wijn in Gent tot Gent in wording, Gent, 1995, p. 326. Ghendtsche Tydinghen, jg. 22, nr. 2, Gent, 1993, p. 75.

HIPPOLIET LIPPENS

Op 16 oktober jl. was het precies 150 jaar geleden dat Hippoliet Lippens geboren werd. Een gelegenheid dus om deze figuur eens te laten belichten door onze goede vertrouwde gids Pierre Kluyskens. Met onze dank aan de familie voor de toelating tot publicatie.

De familie de Kerchove de Denterghem had onze stad reeds twee burgemeesters geschonken, graaf Constant de Kerchove, van 1842 tot 1854, en zijn zoon Karel van 1857 tot 1881. Deze laatste had alle nodige voorzorgsmaatregelen genomen opdat bij het einde van zijn leven of van zijn politieke loopbaan, de scepter van het burgemeesterschap van Gent de familie niet zou ontglippen. Zijn zoon Oswald, de reus, had immers in 1871 zijn intocht gedaan in de politieke arena als provinciaal raadslid en ofschoon zijn rol aldaar tamelijk bescheiden was, zag eenieder reeds in hem de toekomstige burgemeester van Gent, zoals Albert Ceuterick, zijn biograaf, het onomwonden schrijft: "Oswald de Kerchove était, par les traditions de famille et par ses qualités personnelles qui lui avaient conquis la faveur de ses concitoyens en quelque sorte le bourgemestre présomptif de Gand."

Maar in de politiek is het de partij die in laatste instantie beslist: Frère Orban zocht in 1878 naar een geschikte opvolger voor de prins de Caraman-Chimay, gouverneur van de provincie Henegouwen. Zijn keus viel op de 34-jarige Oswald de Kerchove, en tegen wil en dank moest de dauphin van de familie naar de mijnstreek vertrekken.

Karel de Kerchove had echter nog een pion in voorraad liggen, zijn schoonzoon Hippoliet Lippens, die reeds op 28-jarige ouderdom een sleutelpositie bekleedde in de Gentse afdeling van de liberale partij, nl. het secretariaat waarnam, dat in die jaren en nu nog een wipplank is waarmede men ten gepaste tijde aardige sprongen kan wagen over het hoofd heen van heel wat andere liefhebbers.

Hippoliet Lippens was ten andere een verstandige jongen, ongetwijfeld een beste aanwinst voor de partij.

Zoals al zijn voorgangers aan het hoofd van de stad, was hij een Gentenaar van

geboorte. Het was immers op 16 oktober 1847 dat hij te Gent het eerste levenslicht aanzag; hij zal dus de eerste, onder de regering van een Belgische vorst geboren burgemeester van Gent worden.

Hij studeert te Parijs aan het Lycée Louis le Grand, vervolgens aan de Gentse Universiteit waar hij de diploma's van doctor in de politieke en bestuurlijke wetenschappen en doctor in de Rechten behaalt.

In de interuniversitaire wedstrijd van 1869-1870 wordt hij laureaat in heden-daags recht uitgeroepen met zijn proefschrift "Exposé de la législation civile sur les droits dont les étrangers jouissent en Belgique", briljante inzet van een wetenschappelijke loopbaan die hem, in 1874 zijn eerste optreden aan de Balie zag doen, waar zijn pleidooien onmiddellijk opvallen door hun strenge en positieve inhoud. Hetzelfde jaar nog wordt Hippoliet majoor van de Burgerwacht, een ter tijde zeer geprezen en beneden titel.

Als piepjong secretaris van de liberale Associatie verzet hij hemel en aarde om met een handige en sterk gedocumenteerde propagandamateriaal de verkiezingen van 1878 voor te bereiden. Zijn taak wordt hierbij vergemakkelijkt door het feit dat de Liberalen een gesloten geheel vormen, terwijl bij de Katholieken

de gematigden heftig aangevallen worden door de Ultramontanen. Bij de wetgevende verkiezingen van april 1878 schoten de Liberalen dan ook de katholieke meerderheid stuk en behaalden in de Kamer 71 zetels voor 61 aan hun tegenstrevers, in de Senaat 36 zetels tegen 30 voor de Katholieken. De Liberalen heroverden tevens de arrondissementen Gent en Antwerpen. Die overwinning in het Gentse hadden de Liberalen grotendeels aan de actie en propaganda van hun jeugdige secretaris Lippens, schoonzoon van burgemeester de Kerchove, te danken. Op nationaal vlak betekenen deze verkiezingen evenwel de overwinning van de radicale vleugel van de Liberalen en van hun leiders Frère-Orban en Van Humbeeck. Hun politiek zal in de volgende jaren volledig in het teken staan van de schoolstrijd.

De voorbereidende politieke carrière van Hippoliet Lippens zal zeer kort geweest zijn.

Wanneer zijn schoonvader, Karel de Kerchove, als burgemeester en als gemeenteraadslid aftreedt, volgt hij hem in deze laatste hoedanigheid op, de 30e januari 1882, en nog geen twee maanden later wordt hij burgemeester van de stad, post welke hij zal blijven bekleden tot einde 1895.

Aldus mag gezegd worden dat één enkele familie te Gent het roer in handen had vanaf de dood van de orangistische burgemeester Van Crombrughe tot op de drempel van de XXe eeuw.

Burgemeester van Gent, zou Hippoliet Lippens ook, op nationaal plan, de familiale gebruiken in ere houden. Op 13 juni 1882 wordt hij volksvertegenwoordiger verkozen tot 1886. In dat jaar lijden de Liberalen een gevoelige nederlaag, maar Lippens wordt opnieuw verkozen in 1889, in 1900 doet hij zijn intrede in de Senaat, doch andermaal is het op lokaal vlak dat wij de grote activiteit van burgemeester Lippens moeten zoeken.

Toen men hem in 1894 op het Gents stadhuis vierde en hem zijn borstbeeld overhandigde, zegde hij: "Le livre de l'histoire ne s'ouvre que quand la tombe est fermée et les jugements des hommes ne deviennent impartiaux et sûrs que quand ceux qu'ils ont à apprécier ont quitté la scène où ils s'agitaient".

Meer dan een halve eeuw ging voorbij sedert het overlijden van burgemeester Lippens; zijn tijd is dood, ook het liberalisme uit die periode dat hij zo hardnekkig heeft verdedigd, maar de verwezenlijkingen als burgemeester zijn gebleven.

Hippoliet Lippens is misschien wel de verstandigste burgemeester van Gent geweest, maar hij was geen zeer groot burgemeester, omdat hem daartoe zekere kwaliteiten ontbraken.

Hij is nooit populair geweest als zijn voorganger en zeker niet als zijn opvolger. Twee gebreken beletten zulks: hij was te autoritair, te eigenzinnig en anderzijds te geweldig antiklerikaal. Van alle liberale burgemeesters van onze

stad was hij ontegensprekelijk de fanatiekste. de Kerchove, wij schreven het, was een doctrinair. Lippens was een sektair.

Vandaag echter moeten wij hem de gebreken kunnen vergeven, hij was maar een mens zoals een andere: hij ging volledig op in de ideologie van zijn partij, hij leefde honderd ten honderd in die atmosfeer van mensen, gedachten, maatschappijen die hem onvermijdelijk boetseerden.

Voor zijn autoritarisme kan gedeeltelijk als verontschuldiging worden ingeroepen dat hij niet als zijn voorganger over een staf uitstekende medewerkers mocht rekenen.

Dit alles neemt niet weg dat Lippens als burgemeester meer verdraagzaamheid op religieus gebied aan de dag had moeten en kunnen leggen, meer begrip had moeten vertonen voor de arbeidsproblemen en voor de Vlaamse rechtmatige eisen en belangen.

Te Gent waren de Liberalen aan de macht, doch op nationaal plan waren zij in de oppositie: het is de periode van het groot katholiek ministerie Beernaert (1884-1894), een periode die op volle toeren draait, en die de gebeurtenissen elkaar bliksemsnel ziet opvolgen: de stichting van de Belgische Werkliedenpartij, de scheuring bij de Liberalen in doctrinair en radicalen, de verzoeningspolitiek van Beernaert na jaren uitputtende schoolstrijd, de problemen van de landsverdediging, de koloniale politiek van Leopold II, de eerste Vlaamse verwezenlijking in het Parlement, de bloedige sociale onlusten in de Borinage, de grondwetsherziening, het invoeren van het meervoudig stemrecht dat in 1894, 104 katholieken, 28 socialisten en slechts 20 liberalen naar de Kamer stuurde.

Al die gebeurtenissen hebben hun weerklink gevonden te Gent, waar burgemeester Lippens, het vooral in de jaren 1886 en 1887 zeer moeilijk had om orde en rust te handhaven.

Hetgeen hij als burgervader van en voor eenieder heeft verwezenlijkt, volstaat nochtans om hem de blijvende erkentelijkheid van zijn stadsgenoten te verzekeren.

Zijn naam blijft verbonden aan een van de beste en nuttigste realisaties van de XIXe eeuw, de verbinding van het stadscentrum met het Zuidstation, meer algemeen bekend als het Plan Zollikofer.

Het was immers een concessie tussen deze maatschappij en de stad die het mogelijk maakte die grote doorbraak te trekken vanaf St. Baafs tot aan het toenmalige Zuidstation. De maatschappij Zollikofer verkreeg een zeer uitgebreide bevoegdheid o.a. inzake onteigeningen en belangrijke kredieten en leningen.

Dit groots opgevat werk vertoonde een drievoudig aspect: een rechtstreekse verbindingsweg tot stand te brengen, het saneren van een van de meest ongezonde wijken van de stad, de verfraaiing van het stadsbeeld door de nieuwe, brede en rechtlijnige straten.

Er ontstond, als steeds, veel kritiek: "Moest gans die wijk door brand vernield worden, Gij zoudt het een ramp heten; thans breekt Gij alles af om een nieuwe wijk op te trekken, en Gij noemt het een weldaad."

Wie echter de toestand van de te slopen straatjes en steegjes, "ces égouts à ciel ouvert" kende, wie wist dat elke epidemie aldaar begon en telkens tientallen doden eiste, steunde het ontwerp met beide handen.

"Ce quartier, schrijft het Verslag, qui, s'il n'était pas dérobé à la vue, comme par un décor de théâtre, par les rues de la Station et digue de Brabant, aurait depuis longtemps soulevé un tel dégoût que rien n'aurait pu empêcher sa prompte démolition".

De uitvoering van dit plan maakte het noodzakelijk, o.m. het overwelven van de Neder-Schelde vanaf de oude Watermolen tot het Geraard Duivelsteen, de verbreding van de Brabantdam, het optrekken van een kaaimuur aan de Kuiperskaai, de afbraak van honderden huizen en krotwoningen, het trekken van de Vlaanderenstraat.

De werken werden dan verder, in de richting van St. Pieters voortgezet, tevens ook aan de Heirnis. "De ongezonde kwartieren en stegen, noteert Fris in zijn werk over "De historische persoonsnamen der straten van Gent" waarin de werkersbevolking huisden, vielen onder de hefboom. De Kattenberg, het Kalleitje, de Gruisberg, de straatjes bij den Reep en bij 't Veer, het Nieuwpoortje, als zoovele Ghetto's vormende, werden vervangen door welverluchte straten met ruime woonsten en sierlijke openbare hovingen".

Om die verwezenlijking alleen, is Gent Hippoliet Lippens oneindig veel verschuldigd; een gezond financieel beleid heeft dit groots plan mogelijk gemaakt.

Het was ook onder zijn bestuur dat men belangstelling ging tonen voor de oude monumenten uit het verleden. In die jaren vingden de herstellingswerken aan van het Gravensteen, het Geraard Duivelsteen, het Dammansteen waar de Koninklijke Vlaamsche Academie haar intrek nam.

Ook aan de haven van Gent werden belangrijke werken, in voortzetting van de politiek van Karel de Kerchove, uitgevoerd, nl. de verbouwing van de sluis te Sas-van-Gent en de uitdieping van de Vaart tot Terneuzen.

Men verweet Lippens nochtans alle touwtjes in eigen handen te willen houden en in alle aangelegenheden te eigenhandig te willen optreden.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1895 leed Lippens, die ook in eigen partij op veel tegenkanting stuitte, de nederlaag. De volgende maand, in december 1895, diende hij ontslag in als burgemeester. Vijf jaar later, in 1900 zou hij senator worden verkozen, doch een kortstondige ziekte stelde een einde aan deze nieuwe loopbaan. Hij stierf op de laatste dag van het jaar 1906.

Vijf dagen na de Wapenstilstand van 1918, schonk men zijn naam aan het Rondpunt, midden die grootste verwezenlijking die zijn levensdroom was geweest.

Pierre KLUYSKENS

HET GENTS KERKEPAD (Vervolg)

SINT-ANNAKERK - Sint-Annaplein

De huidige Sint-Annakerk kwam er ter vervanging van de Sint-Kathelijne- of Sint-Annakapel in de Lange Violettenstraat.

Reeds in 1323 wordt er gewag gemaakt van een Sint-Kathelijnekerk of -kapel omgeven door een kerkhof in de Lange Violettenstraat. Aanvankelijk was het een hulpkerk van de Sint-Janskerk, de latere Sint-Baafskerk of -kathedraal. Van deze kerk of kapel bevond zich de toegang langs de Tweebruggenstraat. Een tijdlang gebruikte men twee namen, Sint-Anna en Sint-Kathelijne, door elkaar.

Tijdens de beeldenstorm in 1566 werd de kerk zwaar beschadigd. Op 2 augustus 1574 schonden een aantal aanhangers van de nieuwe leer het portaal. Toen tijdens de nacht van 29 op 30 juli 1578 het nabijgelegen begijnhof Ter Hooie geplunderd en geschonden werd, bleef de Sint-Annakapel gespaard.

Op 26 april 1644 legde men de eerste steen voor een nieuwe kerk.

Tijdens het Frans Bewind werd de kerk gesloten voor de eredienst en de inboedel openbaar verkocht.

Nadat Sint-Anna in 1802 een zelfstandige parochie was geworden, kocht men de kerk en een deel van het meubilair terug. Op 27 mei 1804 vond de herwijding plaats.

Het idee voor het bouwen van een nieuwe kerk groeide reeds tijdens het Hollands bestuur. In 1829 legde het kerkbestuur aan de gemeenteraad een verzoekschrift in die zin voor. Maar voor de bouw van een nieuwe kerk bleken de tijdsomstandigheden te ongunstig. Ook na de Omwenteling was er geen hoop op beterschap, zelfs niet na de bouw van het nabijgelegen Zuidstation.

Pas op 12 oktober 1842 ging het stadsbestuur in op het verzoek van de kerkfabriek voor de bouw van een nieuwe kerk en pastorie. Om de administratieve mallemlen wat sneller te laten draaien zette Mgr. Delebecque zich persoonlijk in en dit op verzoek van de toenmalige pastoor Bracq, oom van de latere Mgr. Bracq.

In 1847 scheen het pleit gewonnen maar het duurde nog tot 1851 vooraleer het stadsbestuur zich akkoord verklaarde een deel van de onkosten te dragen.

De toelagen van de staat en de provincie werden in 1853 toegewezen.

Ondertussen had men de oude kerk in 1839 afgebroken zodat de parochie een tijdlang zonder bedehuis kwam te zitten.

Het oorspronkelijk ontwerp voor de nieuwe Sint-Annakerk was van de hand van stadsarchitect Lodewijk Roelandt. Hij begrootte de kosten in 1852 op 656.680 fr. Ferdinand Lousbergs, één van de invloedrijkste fabrikanten van Gent en woonachtig in de Keizer Karelstraat, schonk 20.000 fr. op voorwaarde dat de hoofdgevel van de nieuwe kerk in de as van de Keizer Karelstraat kwam

De St.-Annakerk.

te liggen. Een wens waarmee de kerkfabriek maar al te graag rekening hield. Koning Leopold I legde op 1 september 1853 de eerste steen. Hij was in gezelschap van de hertog van Brabant, de latere Koning Leopold II, en Koningin Maria Hendrika. Tijdens de plechtigheid werd een loden kist voorzien van een koperen plaat met daarop de namen van de hoge aanwezigen, ingemetseld. Het zilveren truweel, de ganzeveer en de schrijfpennen die bij die gelegenheid dienst deden, zijn nu nog in het bezit van de pastorie.

Voor de funderingen gebruikte men stenen die afkomstig waren van de afbraak van het Spanjaardskasteel.

Al kort na de eerste steenlegging deden zich ernstige moeilijkheden voor tussen Lodewijk Roelandt enerzijds en het stadsbestuur en de kerkfabriek anderzijds. De schepen van Openbare Werken van Gent, Napoleon De Pauw, had namelijk vastgesteld dat de houten palen van de funderingen en het paal-roosterwerk niet diep genoeg in de grond waren geslagen.

Hoofdingenieur Wolters, samen met twee door de kerkfabriek aangestelde specialisten, Eycholt en La Marie, onderzochten de zaak en kwamen tot de slotsom dat schepen De Pauw gelijk had.

Roelandt bleef echter op zijn standpunt. De betrekkingen tussen hem en de kerkfabriek vertroebelden dermate dat hij in 1855 ontslag nam.

In zijn plaats stelde men architect Jacobus Van Hoecke aan. Deze wijzigde de plannen van Roelandt vrij grondig. Het nieuwe plan viel dan weer niet in de smaak van de Koninklijke Commissie voor Monumenten die het "une banalité sans style" noemde.

Het plan voorzag tevens de bouw van een hoge toren, maar zoals we nu weten kwam daarvan niets terecht.

De moeilijkheden tussen Roelandt en de bouwheren had de werken merkelijk vertraagd. Op 3 april 1856 keurde de kerkfabriek het plan goed voor het bouwen van de muren tot aan de vensters. Iets minder dan tien jaar later stond het gebouw onder dak. Toen hoopte men nog dat de plechtige openstelling zou kunnen doorgaan op het einde van 1860. Maar er moest nog heel wat gebeuren vooraleer het zover was.

De kapitelen bovenaan de pilaren beeldhouwde Louis-Joseph Dubois. Het huis "Maréchal et Champigneuille" uit Metz plaatste enkele glasramen. De ijzeren hekken aan de twee voorste zijkapellen smeedde Fr. Van Acker.

Alhoewel nog niet voltooid werd de kerk opengesteld op 27 oktober 1862 en bij die gelegenheid voorlopig gewijd door Vicaris-Generaal De Decker.

In afwachting van nieuw meubilair gebruikte men de biechtstoelen, de preekstoel en het orgel uit de oude kerk.

In mei 1863 begon Theodoor Canneel met de beschildering, in wastechniek, van de binnenkerk. Voorzien was dat hij er negen jaar zou aan werken, een termijn die ruimschoots werd overschreden want het werk nam uiteindelijk derig jaar in beslag. Toen Canneel in 1892 stierf waren nog drie kapellen (de laatste links) niet beschilderd. Theofiel Lybaert voltooide het werk van zijn leermeester.

De St.-Annakerk. Interieur.

De St.-Annakerk. Het orgel.

Op 12 januari 1866 deed Mgr. Bracq zijn plechtige intrede als bisschop van Gent in de Sint-Annakerk.

De éénbeukige kerk is opgetrokken in eclectische stijl waarbij men gebruik maakte van vroeg-gotische, romaans-lombardische en byzantijnse elementen. Als voornaamste bouwstoffen gebruikte men baksteen en natuursteen uit Rochefort. Opmerkelijk bij deze kerk is dat het koor naar het zuiden gericht is daar waar in de regel het hoofdaltaar oostelijk is georiënteerd.

Om een nieuw orgel te plaatsen wachtte men nog tot 1909.

In 1936 versierde Oscar Sinia het portaal met de beelden "De H. Anna leert O.L. Vrouw lezen".

De Gentse beeldhouwer Matthias Zens leverde heel wat beeldhouwwerken zoals de sculpturen en de altaren van de kapellen van het H. Sacrament en de H. Antonius van Padua uit 1870, het altaar van het H. Kruis uit 1872, twee altaren in witte marmer uit 1892, de preekstoel in Slavonisch eikehout uit 1899 en het portaal en doksaal in witte steen en eikehout uit 1903.

Reeds in 1909 waren er problemen met vocht in de muren die schade veroorzaakten aan de muurschilderingen.

Een herstelling van het dak drong zich op in 1919.

In 1937 ondernam men een poging om de toren te voltooien. Niet minder dan vier ontwerpen werden afgewezen. Tenslotte ontwierp architect R. Van Driessche de kleine klokketoren in 1951.

Wegens geldgebrek moesten in 1962 de herstellingswerken aan de gevel worden stilgelegd.

Nu staat de Sint-Annakerk er bouwvallig bij en worden onderhoudswerken met de dag dringender.

BIBLIOGRAFIE

- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België - Architectuur - deel 4 nd no - Stad Gent, p. 172/175.
- Vlerick Walter en Verbeke Yvonne: De Sint-Annakerk te Gent, in: G.O.V. Heraut.

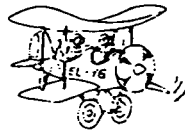
David MAES

BELANGRIJKE AANWINST

Ons van oudsher steunend lid, Mevrouw Estelle Piton-Van Geluwe (zuster van wijlen onze Secretaris Robert Van Geluwe) schonk ons een prachtig album met porseleinkaarten. Uiteraard onze hartelijke dank hiervoor. Dit album werd gedeponereerd in ons Documentatiecentrum waar het door alle belangstellenden kan geconsulteerd worden.

GENSCHEN WOORDE EN UITDRUKKINGEN
Deel XXXVIII (Slot)

Raak, raak,
nen twiedekker!

Gentse woorden
d' Uitdrukkingen

Bijien geschart...
en oetiekend daz

Eddy Levis d' Gill. Van Geert

Hij luup mee zijn
duudkiste onder zijk-
nen oarme

Zie hoger: "Peetse U
pijpe es uit" (plaat 39)
en "Mijn stoove es
verre'uit" (plaat 11):
hij zal niet lang meer
leven.

Dad es onzen boas
zijkne rechter noarme

Syn.: " 't Es ne gat-
lekker; ne mēwevoa-
ger; nen olkruiper; ne
foaldevēwer; hij es an
't foaldevēwe; 't es een
foaldevēwerigge; 't es
almoal foaldevēwe-
rije". Een falie is een
lange kapmantel, door
hem mooi op te vou-
wen trachtte men bij
de eigenaar op een
goed blaadje te staan.
Zie ook plaat 35:
"Woarvan kuiste gij
nu nog den boas zijk
schoene?"

Ge spreek tegen de Fröbelienne... 'k bennekik gien schijtiefer

Een "Fröbelienne" is een kleuterjuffrouw uit de "bewoarschoole" of kindertuin, thans kleuteronderwijzeres die de kinderen les geeft volgens de principes van de Duitse pedagoog Fröbel (1782-1852), t.t.z. door spelen die het verstand ontwikkelen.

Syn.: voor "schijtiefer" zijn: " 't es een schijtgat, een pirrekonte, een schijtmadam, een kakmadam, een prette, een strontiefer, een kontemadam, ze steekt heur konte uit (: gemaakt en hovaardig doen), z'hee 't uuge op, z'hee 't uuge in heur bolle, ze zet heure mond in fronse en heur gat in pleuje, 't es ne moefkes-

moaker, 't es ene mee veel tante Wannekes": een kale juffer, een jong pronkziek hovaardig meisje. In andere betekenissen kan het ook nog een vreesachtig vrouwspersoon zijn. Syn. daarvoor zijn: "schijtebeze, schetebeze, een schijterigge, een schijtster" of nog: een klein kind: "uit de wig schijtgat!".

De uitdrukking: " 'k Benne kik gien schijtiefer" moet begrepen worden als: "Ge weet gij zeker nie goe teege wie dadde gij hier bezig zijt?"

Waarom luupte gij zuu mee uwe neuze in de locht?

Syn.: "De kop in de locht en de broek vol wind": toegepast op iemand die trots en hovaardig over straat loopt.

't Es gien weer om nen hond deure te joage

Syn.: " 't Regent mee iemers (: emmers), - mee kuipe, 't regent bloaskes, 't regent da't giet, 't héwd op van stillekes, 't és Drongenkirmesse": aanhoudend regenweer. Op Drongenkermis regende het gewoonlijk.

Gelijk altijd zulle mer weer ons broek an scheure... moar memme toch leute gat

Syn.: "Me zullen der an gepluimd zijn, me goan der weer an toedroage (toesteeke)": het is geen gunstige financiële formule, ze gaat verlieslatend zijn... maar we hebben er toch onze lol aan beleefd en wij hopen van U hetzelfde.

ALFABETISCH TREFWOORDENREGISTER OP HET HOOFDWOORD

Het nummer achter het trefwoordverwijst naar het nummer van de **plaat** waarop de tekening zich bevindt.

De uitleg daaromtrent vindt U op de bladzijden die deze plaat voorafgaan.

A		bakkerskoole	27
achterwoarsterigge	14	balgvulders	25
alliene	43	barbierke	24
anneke	9	begijne	23, 39
appels	4	bescheete	27
auto	39	bespuwe	27
avekoat	21	beloove	31
azijnpisser	10	benijt	29, 35
azijnzieker	8	benijtschijterigge	27
		biene	32
B		bille	27
bakker	27	blikschijter	36

blende	1, 38	F	
blije	34	facteur	8
Blijenberghe	16	famielde	41
bloaze	31, 35	flassche	10
board	24	Fredje	28
boas	13, 35, 44	fröbelienne	44
boaske-altijd-zat	23		
boer(ke)	21, 32	G	
bolle	9	gat	4, 16, 21, 22, 24, 40
boter	4, 40	gazette	1, 24
brenge	32	gazettendroager	36
broave	32	gebakke	16
broek	15, 44	geelzucht	42
broere	19, 29	geeve	31
bruid(se)	16	geld	27
bult	20, 31	geluk	32
buume	28	geluuve	32
		Gérard	26, 39
C		gestampsel	17
Charel	37	gezeid	11
cité	23	gezichte	14
colirre	30	gezweege	11
comie-voyageur	26	Gilbeirke	24
		goave	32
D		greppe	41
dak ('t-)	3, 16		
danse	28	H	
deure	19, 33	hange	32
diele	33	hekke	17
directeur	12, 24	herte	26
donker	12, 37	hertelap	20
droaje	7	hiele	24
druuge	33	Hiere (Ons-)	14, 25
duudkiste	44	hoak	3
duuve	32	hoamer	18
duvel	43	hoane	28
duvelkenskirmesse	24, 43	hoar	20
		hoed	34
E		hoere	32
eetservies	35	hond	12
ei	1, 38	hondemoager	41
elleboges	17	hondemoere	16
estaminet	21	horloge	2, 40

huis	22	koater	12
huizekensmelker	19, 34	koeke	16, 38
huufd	21, 36	konijnerijer	3
huuge	33	konte	14
huugvlieger	17	kop	16
huurendroager	36	koster	26
		kroake	27
I		kruis	14
iefvrêwke	31	kurieuzeneuze	40
irweete	42	Kuurnmort	13
		kweezel(s)	8, 13
J		kwoad	28, 34
jawadde	39		
joage	44	L	
joare	15	lantirre	14, 37
joengene (mijne-)	42	lantirrezieker	1
jongskes	4, 20, 40	lappe	21
		leeg	23
K		Leon	27
kader	23	leute	44
kameroad	17	lierke ('t-)	10, 37
kasmistroel/kazemiestroele	22	lijntses	42
katholiek	19	locht	44
kat(te)	2, 3, 12, 37	lucht(se)	2, 14, 37, 39
kegels	6	lui	39
kerre	2, 20, 22, 39	luiheid	38
kieze	33	lukke	28
kijk(e)	35	luupe	33, 39, 44
kilo	19		
kind	24	M	
kirmesse	11	madaam	13
kiskesneuze	19	makrelle	6
kisse	11	mammeloetze	6
klakke	8	manneke	25, 26, 33, 36
kleppe	8, 21	marriage	29
kletse	22	meehelpe	21
klierkasse	33	meetse	34
kloasfieste	23	meie	34
kloefneuze	8	meniere	14, 34
klokke	32	mens(che)	1, 20, 29
klokkeluiier	2, 39	mes	11
kloppe	25, 38	meule	9

mèwe	1, 5, 13, 22	pandoerijng	26
mie	39	pap	24
Mieste	36	paraplus	24
miester	15, 29	paster(ke)	26, 38
mietse	6	patatten	19, 41
migraine	15	peekelteeve	17
mizeere	25	peetse	39
moarbels	14	pennelekker	8
moe	22, 39	pensioen	30
moe(de)r(ke)	11, 17, 20, 22, 38, 43	petoater	2
mokkele (aanien-)	19	Pier	42
mond	7, 20	pijke noas	42
morge	32	pijle	33
mostoard	4	pijpe	10, 43
muggezifter	9	pikkel	8
muile	7	pilleke	26
muilpirre	17	pird(ses)	1, 11, 36
muis	12	pirdentand	8
muize	3	pirre	4, 9
muizelirre	19	pisse	7, 28
mutse	19	plankier	20
muur (blende-)	21	plankierkoarter	5
muureleppe	8	pluimsteker	41
muurzieker	37	poater	40, 26
		poek (-piek-pak)	26
N		poer	13, 30
nacht(s) ('s-)	12, 27	poeze	12
nekke	17	pokkemuile	8
neuze	4, 20, 23, 32, 40, 44	Polleke	25
nijpe-de-pijpe	7	potschijter	19
noagel	17	preeke	32
noate(n)	7, 25	putses	30
nuchter	7	puut	14
nuud	25		
		R	
O		ras	37
olifant	13	regels	30
oarme	16, 44	rekke	38
		rèsonneere	21
P		rijke	16
pak(ske)	4	roepe	36
pakke	37	roggebruud	38

rok	17	stoove	11
rolleke	33	stroate	16, 20
rotse (schuive-)	31	suikerloetse	21
rugge (huuge-)	20		
ruste	22	T	
		tande	20
S		tange	31
schoarentand	41	tapietse	1, 37
scheete	10, 13, 34	teekenterter	33
schèwers	4	terte	27
scheure	44	tiene	24, 27
schiefzieker	3, 19	tijd	25
schijne	38	tijd (dieren-)	31
schijtiefer	44	tijd (joengen-)	31
schildere	40	tirlijnge	6
schirre	30	tonge	26, 29, 42
schoene	35	top	30
schoole	15	tram	26
schoolmastelle	10	trekteere	29
schrieme	28	trein(tse) ('t-)	9, 17
schuifele	28	trèwe	16
schuimer	29	troane	27
schuppe	14	troef	29
schupstoel	28	truust	23, 40
schuunmoeder	18	tseefkesschoole	30
secretaresse	14, 25	tseeve	38
sigare	8	tsiepmuile	27
slaphanger	28	Tsiezeke	35
slag	9, 18	tsoeze	9
slameur ('t-)	20	tupuuge	41
sloape	25, 28	tuuntse	25
smoel	19	tuute	31
snije	29	twiedekker	28
speelman	3, 16		
spoarboek	34	U	
sponse	21	uile	32
steeke	39	uitgoan	37
steele	41	uithange	38
stien(e)	9, 25, 26	uitsliddere	30
stirt	32	uitspiete	39
stok	41	uuge	21
stoovaat	21	uure(s)	2, 25, 42

V		wurte	4
valle	40	wuste	19
vandoage	6		
vechte	11	Z	
vel	30	zak	12
verbrand	21	zang	7
vermuusche	30	zat	7, 23
verschiete	33	zegge	28
vispoan	29	zeemelachtig	4
vlegge	1, 38	zesse	9
vliege	24	zeurzak	5
voader	19	zie	16
vodde	42	zieke	30
vol	23	zieldroajers	1, 37
		ziele	24
W		zien	32
wandelijnge	42	ziepe	24
was	20	ziere	42
wassche	20	zijt	24
weere	18, 44	zoad	25
wieke	34	zoage	20
wijf	5, 17	zoajen	42
wijsmoake	35	zonne	36, 38, 43
wijveke	29	zot	29, 33, 42
wind	17, 38	zuchte	36
wirke	2, 36	zuuverre	22
woater	28	zwart	42
woaterzonneke	36		

BIBLIOGRAFIE / DISCOGRAFIE

- BOES J.: Conservator van het Museum voor Volkskunde te Gent.. "Folklore van de volksbuurt". Uitgave "De Vlam" - Gent. Drukkerij "Het licht" S.M. St.-Pietersnieuwstraat 64, Gent. 19??
- CALLANT Alexis: "Fieke Tofus", Verhalen uit het alledaagse leven door Alexis Callant met tekeningen door Edm. Van Offel. Gent, Boekhandel Van Rysselberghe & Rombaut, Kouter 1. 1935.
- DE CAVELE/PAIRON/VAN DE WIELE: "Een vreemde eend in de Belgische bijt", Gent in de periode 1830-1860. Tentoonstellingscatalogus 1980. Gent dienst Culturele Zaken.
- DECONINCK Romain: "Kom Bompa", blijspel in drie bedrijven opgenomen in de Minardschouwburg te Gent op 30 juli 1978 (plaat) Fonior Brussels/Belgium Box 628/29. "Saluut, 'k ga in congé", blijspel in 3 bedrijven door het gezelschap Romain Deconinck. (Plaat) Dureco Benelux 2L 61025/26.

- "Pas op de velodieven", een revue met zang en dans in 1 proloog, 2 bedrijven en 20 taferelen met de gekende Revue- en Radio Humoriste Hélène Maréchal. 1941.
- DE LANDTSHEER Juliaan: "Gentsche woorden en zegswijzen verzameld door Juliaan De Landtsheer." Uitgegeven ten voordele van het "Werk der Weduwen" - Gent Drukkerij Fr. Waem-Lienders, Vlaanderenstraat, 32, 15 mei 1892.
- DESEYN Guido: "Gids voor Oud Gent", Standaard Uitgeverij Antwerpen/Weesp 1984.
- DE VRIES J./DE TOLLENAERE F.: "Etymologisch Woordenboek", Het Spectrum 1983.
- DE VRIESE Lodewijk: "Gentse Spreekwoorden en Spreekwijzen", Derde vermeerderde en gansch herziene uitgave. Drukkerij Victor Van Doorselaere, 1907.
- HANSSENS J.: "Chansons appartenant à J. Hanssens", manuscript uit eigen verzameling te dateren omstreeks 1900.
- KILIAAN Cornelis: "Etymologicum Teutonicae Linguae - 1599", uitgeverij "Familia et Patria p.v.b.a. Handzame - 1974.
- LEVIS Eddy: "Van alle markten thuis" deel XIV: "De markt als terechtstellingsplaats". "Ghendtsche Tydinghen", tijdschrift van de Heemkundige en Historische kring Gent, jg. 1990, jan.
- Lievevrouw-Coopman Lodewijk: "Folkloristische sprokkelingen. Oude Gentsche Typen - Osschaert -", Drukkerij en boekbinderij "De Dageraad", Albrecht Rodenbachstraat 1, Gent-Ledeberg. 1942.
"Gents Woordenboek" P.V.B.A. L. Broers, Gent. Met welwillende toestemming van de Koninklijke Academie voor Taal- en Letterkunde. N.V. Drukkerij Erasmus, Ledeberg/Gent, 1974. Illustraties: Gill. Van Geert.
"Oe èwer oe zotter" Gentsche zedenschets uit vroeger dagen. Toneelbibliotheek nr. 57. Drukkerij A. Deraedt - Verhoye, Dellaertstraat Rousselare (sic.), 1912.
- NYHOFF Martinus/DE CLERCQ Walter: "Nyhoffs Zuidnederlands Woordenboek". 's Gravenhage/Antwerpen 1981.
- SERVAIS Fernand/RAY Jean: "Gent... in nesten!" Revue locale et à grand spectacle en 1 prologue 2 actes et 8 tableaux", Gent 1913, Drukkerij De Vos & Hussein, Begijnhoflaan 40. Gespeeld in l'Ancien Cirque des Trois Cléfs op het St.-Pietersplein.
- SNOECK DUCAJU & zoon: "In ons straatje" - verzameling koddige verhalen en moppen uit en voor het volk - Snoeck Ducaju & zoon, drukkers-uitgevers, Gent. (Niet gedateerd - interbellum)
- SPEECKAERT Pol: "Het Weeuwke van de Muide" Zangspel in drie bedrijven. Drukkerij Marc Geers Oostakker. Niet gedateerd.
- STOETT Dr. F.A.: "Nederlandse spreekwoorden, uitdrukkingen en gezegden" 5de druk Zutphen - W.J. Thieme & Cie MCMXLIII (1943).
- VAN DALE: "Groot Woordenboek der Nederlandse Taal", Martinus Nijhof, 's Gravenhage, (Eerste uitgave 1864). 11de uitgave 1984 - ongewijzigde druk.
- VANKENHOVE R.: "Uit den Gentschen Volksmond" Straatliedereen uit den volksmond opgeteekend en vergaard door R. Vankenhove; in muziek omschreven en van pianobegeleiding voorzien door Adh. Lepage. S.M. Volksdrukkerij Gent. Deel I, II, III en IV straatliedereen. Niet gedateerd.
- VAN PEENE H.: "Azuu ne klont" Blyspel met zang in een bedrijf (omwerking) door H. Van Peene. Vertoond voor de eerste maal, te Gent, op Minard's Schouwburg door de Koninglyke Maatschappij Broedermin en Taelyver den 5 october 1851. Gent I.S. Van Doosselaere, Drukker-Uitgever Kleine Botermarkt, 4. 1856.
- VAN RIJSWYCK J.B.: "Volkslust" - De Jenever of de duivel op flesschen - volksgedichten en verhalen in den luimigen trant berijmd." Niet gedateerd.
- VAN WIJCK Dr. N.: "Franck's Etymologisch Woordenboek. Martinus Nijhof, 's Gravenhage, Tweede druk 1912 - onveranderde druk - 1980.

PUZZEL 1997

Hier zijn we weer met onze jaarlijkse quiz. Inmiddels weten de meeste puzzelaars uit welk hout we gesneden zijn. We hebben dan ook geen probleem om van ons hart een steen te maken. Dit jaar nemen we de beitel ter hand, terwijl de hete damp van het brons onze haren verschroeit. Alhoewel we niet het beeldig persoontje willen uithangen, hebben we het dit jaar over de beeldhouwers. Vroeger waren deze lui ondergebracht in verschillende gilden. De houtsnijders en goudslagers maakten deel uit van het schilders- of St.-Lukasgild. De steenkappers waren samen met de metsers, de architecten en de erfscheiders ondergebracht in het ambacht van de Vier Gekroonden. De bronsgie ters vormden samen met de klokgieters en ijzersmeden het St.-Eligiusambacht.

We willen bepaalde puzzelaars reeds verwittigen dat de inlei ding slechts een beeld geeft van de hierna volgende quiz en dat men dus geen voorbeelden moet trachten te zoeken om deze beeldige 'kwies' te trachten op te lossen.

Met de gevraagde letterkens maakt u de naam van een beeldhouwer, die te Gent overleed in 1996. Hij liet ons o.a. een prachtig beeld na dat prijkt rond de Watersportbaan.

1) Hier begint dan de keisnijding met de eerste vraag. De derde letter van de voornaam van de auteur van de Fontein der geknielden (E. Braunmonument), alias de 'Pisserkens' of de 'pietjesbak'.

2) De Gentse brouwers spaarden geen kosten om hun nieuwe grote vergaderkamer op te smukken. Naast de prachtige schilderijen van beroemde kunstenaars zoals De Liemaekere, Ph. de Champagne, enz. werd het plafond in 1673 voorzien van vijf halfverheven beeldhouwwerken met als voorstelling: Phaeton uit zijn wagen geworpen, de twaalf werken van Hercules en de wapenschilden van de brouwers en de eerste schepen Pieter della Faille. Kunt u ons de laatste letter geven van de voornaam van de auteur van deze reliëfpanelen?

3) Deze pseudo-Dutroux van de 17de eeuw bracht de barok, zoals zijn broer deze had opgevat, vanuit Italië naar onze gewesten. Bekend is zijn grafmonument van bisschop Triest in de Gentse hoofdkerk. Kent u de voorlaatste letter van zijn naam?

4) Als overgangsfiguur van de 15de naar de 16de eeuw zoeken we de eerste letter van de voornaam van de belangrijke houtsnijder die in 1499 verbleef te Toledo. In 1502 voltooide hij samen met Jean d'Ypres het retabel voor het

sanctuarium van de 'Se Velha' in Coimbra (Portugal). In 1508–1509 was hij werkzaam voor de kathedraal te Evora. Tot aan zijn dood (1512) was hij werkzaam aan het koorgestoelte van het klooster der Christusorde te Tomar.

5) Deze Duitse beeldhouwer kwam in 1866 studeren aan het Gentse St.-Lucasinstituut, waar hij onder invloed kwam van zijn leraar baron Bethune. Nadat hij een korte tijd verbleef in de Gentse Schouwvegersstraat vestigde hij zich vanaf 1867 in het klooster van St.-Jan de Deo (Fratersplein), waar hij reeds het jaar nadien de opdracht kreeg om de kapel volledig op te smukken. In 1874 verplaatste hij het atelier naar de Rozemarijnstraat. Van zijn naam kennen we graag de laatste letter.

6) Reeds in de middeleeuwen waren er tussen de meubelmakers, die behoorden tot het schrijnwerkersambacht, en de beeldsnijders, die ondergebracht waren in de schildersgilde, ruzies in verband met de afbakening van de taken die beiden mochten uitoefenen. Soms is het heel moeilijk om een scheiding te trekken tussen beide beroepen. We vinden leden van dezelfde familie dan ook terug bij deze twee ambachten. Wat wij graag willen weten is de laatste letter van de familienaam van de auteur van de prachtige koorbanken (1643) in de O.-L.-Vrouw Hemelvaartkerk te Watervliet.

7) Eigenlijk zouden we de zilversmeden ook een beetje willen bestempelen als beeldhouwers. Denk maar aan prachtige reliekhouders in de vorm van een lichaamsdeel. Minder bekend maar evenmooi zijn hun hechtsels en kentekens, zoals dat van de zoutwatervissers (Gent, Bijlokemuseum) daterende van omstreeks 1519. Het stelt de H.Petrus, patroon van het ambacht, voor en is voorzien van de wapenschilden van de nering en van Karel V. Het is voorzien van een meesterteken: een hoofd van een man. Kent u de zesde letter van de voornaam van de auteur van dit meesterteken?

8) Deze hedendaagse bekende Gentse beeldmaker (°1946) ervaart de realiteit als wanorde in een (schijnbare) orde. De herkenbare overal aanwezige anarchie wil hij ordenen. Hij gaat dingen splitsen, ontleden en dan weer verbinden. Beelden uit de werkelijkheid gaat hij reduceren tot minimale tekens. Een motief dat vaak aangetroffen wordt is het eclips, een fragment van een element uit de ruimte ontstaan door dualistische polen die op elkaar inwerken, en die verwijzen naar de verhouding natuur-cultuur. Mag ik voorlaatste letter van zijn familienaam vragen?

9) Geef de zevende letter van de volledige familienaam van de auteur van de twee fragmenten met pleurants (1433-4) van de graftombe van Jan van Ghistel (eertijds: Zuiddorpe) bewaard (?) in een parkmuur te Kloosterzande?

10) Alhoewel reuzen eerder behoren tot het domein der folklore hebben in de loop der eeuwen talrijke beeldhouwers hun medewerking verleend om deze imposante figuren gestalte te geven. De prachtige hoofden van de reuzen van de aloude dekenij der Slijpstraat voorstellende "Albrecht en Isabella" (thans: Gent, Museum voor Volkskunst) werd ontworpen (1947) door een bekende inwoner van deze wijk. Het was dan ook niet verwonderlijk dat tijdens de "Expo 58" te Brussel dit reuzenpaar onthaald werd met een geweldige ovatie. Van deze beeldhouwer (°1896) zoeken we naar de derde letter van zijn familienaam.

11) Van de maker van de twee beelden in het Oud-Begijnhof, St.-Hubertus en de H. Christina, zouden we graag de derde letter van de familienaam kennen.

12) Deze Dendermondenaar (°1953) wist de keramiek te verheffen van gebruiksvoorwerp tot beeldhouwwerk. Zijn vormen zijn dikwijls geïnspireerd op silhouetten van boten, die de kunstenaar reeds als kind urenlang wist te observeren op de Schelde. Prachtig zijn de gevels, van de door zijn broer ontworpen gebouwen, die hij keramisch opsmukte in het hart van Gent (o.m. zijn eigen woning). Kent u ook de voorlaatste letter van zijn familienaam?

13) Als laatste vragen we naar de zevende letter van de familienaam van de maker van de gedenkplaat van John Flanders aan de Rooigemlaan. Ik hoop nadat u deze vraag hebt opgelost u tevens zal kunnen zeggen: " De zoektocht van de puzzel 1997, *dat was nog eens een tijd*"

Voilà, onder de hitte van 40° in de schaduw vond deze beeldrijke quiz zijn oorsprong. Hopelijk heeft de hitte geen vertekend beeld gegeven, maar wij konden niet anders. Na drie boze aanmaningen van de redacteur, die gezien de omstandigheden geen compassie kende en geen argumentatie aanvaarde, zijn we er dan toch nog ingeslaagd een waardig (?) beeld van ons zelf op te hangen in de hangmat.

Zoals gewoonlijk worden alle antwoorden vóór 1 januari 1998 verwacht op het redactie-adres: Lijnmolenstraat 149, 9040 St.-Amandsberg - Gent.

De hangende QUIZMASTER

GENTSE MEMORIEDAGEN: 21-22-23 MAART

21 maart 1459:

Filips de Goede, hertog van Bourgondië en graaf van Vlaanderen, verleent waarborgbrieven aan Gent voor de aanstelling van Nicolaas Triest als baljuw. Daar Triest te Gent geboren was, mocht hij volgens de grafelijke regels eigenlijk dit ambt niet waarnemen, omdat zijn partijdigheid voor Gent wel eens in het nadeel van de hertog-graaf zou kunnen spelen. [De eerste echte *ambtenaren* van de graaf van Vlaanderen werden in de loop van de 11de eeuw de *burggraven*. De burggraaf stond in naam van de graaf aan het hoofd van een kasselrij (burggraafschap), maar in de 12de eeuw werd het burggraafschap erfelijk en dus voor het grafelijk bestuur minder veilig, omdat het familiebelang ging overheersen. De belangrijkste grafelijke functionaris werd dan de *baljuw*, die door de graaf betaald werd en dus ook kon worden ontslagen. Baljuws hadden voornamelijk een juridische bevoegdheid en waren voorzitter van de schepenbank in hun gebied.]

21 maart 1763:

Geboorte van de Gentse architect Jan-Baptist Pisson, die in de 19de eeuw veel bijval kende en heel wat gebouwen optrok. Helaas verminkte hij op een bepaald ogenblik ons prachtige stadhuis.

21 maart 1799:

Geboorte te Gent van Hippoliet Metdepenningen. Als advocaat-politicus speelde deze vurige orangist een zeer grote rol in het Gentse stadsleven. Op 19-jarige leeftijd was hij reeds doctor in de rechten in de prille beginjaren van de Gentse universiteit, de eerste in zijn soort. Hij werd aan de balie voorgesteld door hoogleraar J. B. Hellebaut, jawel, "primus" Hellebaut! Na de Belgische Revolutie van 1830 werd Hippoliet leider van de Gentse Orangisten of Hollandsgезinden. Achttien jaar zetelde hij in de gemeenteraad, tot kort na 1847, toen de rol van het Orangisme was uitgespeeld. Hij was lange tijd voorzitter van de Gentse vrijmetselaars. Hij stierf op 6 oktober 1881. Het waren de vrijmetselaars en zijn vrienden die op 20 juni 1886 het standbeeld onthulden dat nu nog voor het "Justitiepaleis" staat.

21 maart 1834:

Paganini geeft een concert in de Gentse Schouwburg. De inkomprijzen zijn meer dan verdriedubbeld. Men betaalt 9 goudfrank voor een eerste loge. Om plaats te winnen moet het orkest zich op het toneel installeren. Na het concert krijgt de maestro een geweldige ovatie. Het volk stroomt samen op de Kouter als om een vorst toe te juichen en het muziekwonder moet herhaalde malen aan

het venster van zijn hotel verschijnen om de menigte te groeten. Ook beroemde mensen zijn echter vergankelijk. Op 11/9/1835 schrijft de Gazette van Gend: *"De dood van den eenigen Paganini word bevestigd. Dien maestro laet eene fortuyn van vijf à zes millioen francs achter, welke zijn kunst-talent hem verschaft had, en hij was nog altijd gretig om geld te winnen"*.

22 maart 1338:

In de kathedraal van Doornik wordt de excommunicatie en het interdict uitgesproken tegen de Gentenaars en hun aanhangers. [Interdict komt van het Latijn *interdicere*, ontzeggen. Het is een kerkelijke censuur die veel geestelijke voordelen ontzegt. Excommunicatie is dan weer een psychologische straf waarbij de getroffen en buiten de gemeenschap der gelovigen worden gesloten.]

22 maart 1398:

Jan van Nevers, zoon van Filips de Stoute, komt de Gentenaars bedanken die zo mild hebben bijgedragen tot het verzamelen van het losgeld om hem vrij te kopen uit handen van de Islam.

22 maart 1751:

Alexander Vanden Meersche krijgt toelating van de Gentse schepenen om de gevel van zijn woning, op de hoek van de Zandberg en de Nederpolder, volledig te herbouwen. Alexander vond de oude renaissancegevels door de tijd verweerd en wou ze vervangen door gevels in de nieuwe stijl.

22 maart 1813:

Geboorte van baron Jules de Saint-Genois, archivaris van Oost-Vlaanderen, hoogleraar bibliothecaris van de Gentse universiteit, letterkundige en historicus. Hij schreef o.a.: *Hembyse, histoire gantoise de la fin du XVIe siècle; Anna, historisch tafereel uit de vlaemsche geschiedenis tijdens Maria van Bourgogne; Antoine Sanderus et ses écrits*. Hij verzorgde talloze bijdragen in het *Messenger des Sciences Historiques*.

22 maart 1882:

Geboorte van de Gentse kunstenares Cécile Boonans, beter bekend als Cécile Cauterman. Zij tekende haar leven lang Gentse types, ellendelingen en menselijke wrakken die lichamelijk en moreel gebroken waren. Zij leerde hen vooral kennen in het Pand in Onderbergen. Zij zal overlijden te Gent op 11 maart 1957.

23 maart 1817:

Overlijden van Pieter Riemslagh, laatste abt van de in 1796 afgeschafte abdij van Waarschoot, die gelegen was bij de Iepenstraat.

23 maart 1822:

Men breekt het laatste deel af van de muur van het Klein Vleeshuis, op de hoek van de Korte Dagsteeg en de Vogelmarkt. [Volgens Diericx was dit gebouw opgericht in 1593. Er was volgens hem een *oud* Klein Vleeshuis en een *nieuw*. Het nieuwe dateerde van 1593. Het oude bevond zich in de nabijheid van de watermolen aan de Brabantbrug. Voor de jongere lezers: denk aan de overkant van het winkelcentrum *De Braempoort* op het Laurentplein.]

23 maart 1848:

Eerste opvoering te Gent van *Hugues de Zomerghem*, opera in 3 akten, op tekst van Victor Prilleux en op muziek van F.A. Gevaert. Het werk, waarvan het onderwerp de legende van de zoon die zijn vader onthoofd verhaalt, werd op veel bijval onthaald.

Ronald DE BUCK

BESCHERMLEDEN 1997

Edmond Cocquyt (4200)
 Solange De Stoop (3000)
 Guy Versmessen (2600)
 Dr. Roland Marlier (2500)
 Xavier d'Hoop de Synghem (2000)
 Georges Delori (2000)
 Alice Dynoodt (2000)
 Leon Martens (2000)
 Prof. Dr. Guy Schrans (2000)
 Michel Kalmar (2000)
 Willy Van Mossevelde (2000)
 Piet Van Eeckhaut (2000)
 Walter Abbenbroek (1600)
 Willy Van Belle (1500)
 Georges Broget (1500)
 Ferdinand Handovsky (1300)
 Dr. Eric Salminen (1300)
 André De Somville (1200)
 André Mortier (1996)
 Marc Van Hauwermeiren
 Jacques Thissen

Cesar Block
 Jean Walraedt
 André Mortier (1997)
 Sylvester Serlippens
 Philippe Kluyskens
 Cecile Nevejans
 Marc Coucke
 Prof. Dr. Eric Van de Velde
 Dr. André Maenhout
 Jan De Vleeschouwer
 Ferdinand De Buck
 Willy Steyaert
 Christian Scheiris
 Dr. Adhemar De Wulf
 Paul Eeckhout
 Hubert Van Hoorde
 Jean-Paul Marchal
 Bernard Cruyt
 Dr. Pierre De Vos
 André Rasson
 Jacques Huys

John Colpaert
Guy Baert
Yvan Piqué
Philippe Proost
Willy Everaert
E.B. René Stockman
Guido Van Renterghem
Dr. Eric Veys
Mw. Ghesquière-Van Gheluwe Julia
Freddy Van Vlaenderen
Ghent Travel Bureau b.v.b.a.
Roger Dekeyser
John Leten
Oscar De Somville
Dr. Philippe Verjans
André Pernot
Daniël Uyttendaele
Mw. De Coster-De Doncker
Joseph Roosen
Mw. De Wispelaere-Van Hauwaert Ka-
trien
Henri Brasseur
Fernand Verheggen
Jérôme Moortgat
Jean Bertrand
Micheline Walgraeve
Charles Van Hecke

Mw. Van Dijk-Van Hooren Léa
Bernard Hebbelynck
Paul Van de Voorde
Mw. Van der Stock-De Blauwe Moni-
que
Prof. Em. Dr. Pieter Braeckman
Jacques Vermeulen
Z.E.H. André Thoonen
Rudy Vanhollebeke
Yves Brasseur
André De Cuyper
Maria Van Quickelberge
Dr. Henri Duquesne
Albert Ylen
Marcel Verspeeten
Patrick Rombaut
Robert De Kezel
Robert Waeri
Dr. Henri Depoorter
Mw. Charles Van de Putte
Michel Noppe
Lucien Detemmerman
Mw. Alexis Janssens
Pierre Hebbelynck
Charles Dael
Jacques Monsaert
Paul Hebbelynck

STEUNENDE LEDEN 1997

Felix Waldack (900)
Didier Eechaudt (850)
Ir. Gustave Veeckman (800)
Georges Oosterlinck (800)
Pierre Uytterhaegen (800)
Ir. A.J. Impens (800)
Frank Meert (800)
Frank Deckers (800)
Liliane Sarteel (800)
Guy Beyaert (800)
Noël Van de Velde (800)

Louis Comhaire (800)
Stefaan Van Schoor (750)
Jean Broekaert (750)
Edouard Van Brusselen (750)
Diane Sarteel (700)
José De Boose (700)
Dr. Charles Annez (700)
Guy Kint (700)
Gerald Mc Hugh (700)
Aldo Bruderlin (700)
R. Steyaert (700)

Luc Bauwens (650)
Dr. Lodewijk De Vos
Jean-Pierre Quintyn
Dr. Honoré Wyffels
Adolf Bucqué
René Rodrigues
Dr. Thierry Goetghebuer
Marc De Munnynck
Mw. Broekaert-Blondeel Regine
Alfred Roose
Maurice Labijn
Roger De Buyst
Mw. Wauters-D'haen Elza
Jacques Bouckaert
Fernand De Rockere
John Van den Bossche
Hubert Mestrum
Erik Vandenbroele
Guy Bruyneel
Walter Claeys
Z.E.H. Jos Mertens
Mw. Steels-De Visschere Maria
Emile Genbrugge
Leon Lemaitre
Mark Rummens
Richard Coppeters
Fernand Goethals
Andrée Cavens
Mw. Piton-Van Geluwe Estelle
Karel Ossieur
Robert De Rudder
Prof. Em. Dr. Kamiel Van Acker
Herman Hollanders
Michel Peirtsegaele
Roger Spilthoorn
Aimé Vercauter
A. Degeyter
Ir. Johan Cornelis
Etienne Verschraegen
Christian Puttevijs
Armand Blondeel
Guy De Maertelaere
Luc Devriese

Dr. Daniël Sabbe
Norbert De Vleeschauwer
Amedee Velleman
Frank Ödberg
Marcel Cambier
Roger Winsel
Hendrik Carpentier
Walter Vlerick
Raoul Hofman
Edouard Lerou
Paul Mauquoy
Mw. De Pauw-Mistler Y.
Mw. Vancraeynest-Mulert
Etienne De Clercq
Luc Glibert
Mw. Callebaut-De Broe R.
Mw. De Roubaix-De Leye Lucienne
François Corbisier
Henri Claeys
Dr. Jean-Pierre Padt
Raoul Buysse
Mw. Berglund-De Feyter Maria
Louis Devloo
Pieter Spanoghe
René Parasie
Norbert Verhasselt
Raoul Hoogstoel
Mw. Albert De Meulemeester
Serge Tollenaere
Jan De Weirdt
Luc Lekens
Mw. Cornelis-Meyvaert
Marcel De Munter
Jaime Jurdan
Lucien Vermaele
Raoul Putman
Georges Meererschaut
Jean Steenbrugge
André Depoorter
Stijn Verrept
André Rottiers
Pierre Geernaert
Maurice De Bruyne

Georges Neslany
Robert Lybaert
Gustave Vanderlinden
Roger Moreau
Laurent Van Bossele
Roger Verbeken
Mw. Lamon-De Meyer Angèle
Charles Uyttenhove
Daniël Van Poucke
Gustaaf Van Audenhove
Fernand Van Quaqueebeke
Joannes Ruytinx
Joseph Pâquet
Gilbert Gassée
Jacques Van de Calseyde
Freddy Hoste
Katia De Geyter
Charles Pierre
André Michiels
Prof. Em. Dr. Alexander Evrard
Louis Peeters
Jean Vincent
Guy Namurois
Firmin Andries
Eugène Uytterhaeghe
André Vandenbruane
Luc De Broe
Marcel Van Huffel
Jules Duvivier
Gilbert Lodrigo
Daniël Verbesssem
Carlos Fassin
Albert Braeckman
Dr. André Van den Boogaerde
Leopold Verhoene
Dr. Christian Sandyck
Dr. Carlos Metdepenninghen
Christiane Van der Meulen
Denny Baete
R. Versteede
Andreas Vandeleene
Mw. Kluyskens-De Potter Nicole
Gerard Mortier

Georges Thysbaert
Jean Libbrecht
Louis Van de Vyvere
Luc Matthijs
Mw. Van Beveren-Oosterlinck Josine
Suzanne Vander Gracht
Laurent Claeys
Adolf Delantsheere
Noël Goossens
Leon Friant
Willy Diegenant
Serge Pauwels
Michel Roelants
André Scheire
Jean-Claude Martiny
Jean Delva
Frans De Bleecker
Henri Minnaert
Gustaaf Nicaese
Robert Devreese
Urbain Catteeuw
Dr. Roland Heughebaert
Leon Trivier
Patrick Lybaert
Wim De Bock
Alain Schollaert
Marcel De Preter
Willy De Meyer
Suzanne Hiernaux
Roger Van Bockstaele
Peter Fransoo
Dr. Philippe Gombault
Oktaaf Beke
Herman Balthazar
Marie-Christine Uydens
Willy De Vogelaere
Roland Wissaert
Marc Vandegehuchte
Roland Verstraete
Gaston Fortie
Pierre Ryckaert
Xavier De Schryver
Willy Van Hevel

Willem Van de Velde
 Etienne Van den Boogaerde
 Richard Caese
 Georges De Vreese
 Erik De Keukeleire
 Jacques Lataer
 Frank Martens
 Bert Destoop
 Marcel Van Poucke
 Eddie Van Haverbeke
 Elly Van Durme
 Guy Carton
 Louis Daens
 Dirk Jurrjens
 Albert Sels
 John Van Hulle
 Robert Van Bocxstaele
 Madeleine Criel
 Pierre Vanderhaeghen (nr. 1150)
 Jean-François Peeters
 Diane Van Lierde
 Jean Dhaene
 Roland Van Ranst
 Eddy Detaeye
 Mw. Geeroms Van Biervliet Gabr.
 Roger Dobbelaere

Mw. André Dua
 Mw. Van Lommel-Beuzelin Fernande
 Eric De Buck
 Eric De Moor
 Valerie Godu
 Pierre Vanderhaeghen (nr. 1997)
 André Deproost
 Antoine Albessart
 Arie Parlevliet
 Leon Deproost
 Jacqueline Podevyn
 Mw. Schauvlieghe-Van Megroot M.L.
 Marcel Vanden Daele
 Jacques Hebbelynck
 Gilbert Pauwels
 Roland Rombaut
 Alain Smetryns
 Luc Moortgat
 Adriaan Boone
 Mw. De Reuse-Claeys Jacqueline
 Olga Van Assche
 Anne Cocriamont
 René De Vos
 Ghislaine Eeckhout
 Roland Van Bocxstaele
 Sylvain Piqué

STEUNFONDS 1997

600. - Collumbien H.

150. - Van Goethem A.

100. - Mej. De Smet M.-J. - De Smet Th. - Mw. De Bouck J. - Mw. Verhaeghe-
 De Guchtenaere - Van Wynsberghe A. - Van Bragt L. - De Pauw A. -
 Sint-Lucasklooster - Mw. Eeckman-Bryssinck J. - Ongena L. - Vande-
 velde J. - Mw. Halsberghe-Coutteel S. - Coryn G. - Bourgonjon P. - De
 Schryver W. - Anthonis P. - Mw. Opdorp A. - De Bosscher A. - Lavrillé
 J. - Schellinck E. - Mw. Keppens- Dentandt M.-J. - Labout A. - Vanhins-
 berg M. - Mw. Derudder M. - Mw. Vanderheyde-Goossens - Rasschaert
 W. - Steenbrugge A. - Oyen A. - de Clippele F. - Wolff F. - De Cock F. -
 Van Schoote A. - Marchand J.-M. - Mortier P. - Roose J.-P. - Schietecatte
 G. - Mw. Van Lerberge E. - Peckstadt J.-P.

50. - Mej. Lormans G.

Toelage Provincie 1995: 16.529,-

BIBLIOGRAFIE

Albums de Croÿ

Hertog Karel de Croÿ behoorde tot een geslacht dat een belangrijke rol gespeeld heeft in het politieke en economische leven van de Nederlanden onder de hertogen van Bourgondië en de koningen van Spanje. Hij werd geboren in 1560 op het Kasteel van Beaumont. Bij de dood van zijn vader werd hij eigenaar van de landgoederen van de familie. Hij wijdde zich bijna uitsluitend aan het beheer van zijn bijna niet te overziene bezittingen. Hij was daarenboven een oordeelkundige verzamelaar van o.m. schilderijen, manuscripten, munten, medailles.

Tienduizenden archiefstukken die zijn familie in de loop der eeuwen opgesteld had, werden door hem van aantekeningen voorzien.

Van 1596 tot 1602 liet hij de uit Valenciennes afkomstige schilder Adriaan van Montigny aquarellen maken van de dorpen die onder zijn gezag vielen, ook nog van de landschappen langsheen de rivieren die zijn gebieden doorsneden. Montigny moest verder nog alle streken doorkruisen en zaken schilderen die zijn meester in zijn collectie wenste: steden, dorpen, kastelen, kloosters, stadsomwallingen, boerderijen, wind- en watermolens, enz. Hij reisde in het goede seizoen en maakte gebruik van de winter om in zijn atelier zijn schetsen uit te werken en te reproduceren op grote perkamenten vellen. Om deze schilderijen een weelderig uitzicht te geven werden ze omlijst met versieringen: fleurons, bloemen, vruchten, vogels, etc.

Het resultaat: 2.500 kostbare documenten, verdeeld in 23 delen, die ons een idee geven van hoe ons land er 4 eeuwen geleden uitzag.

Na het overlijden van Karel de Croÿ op zijn Kasteel van Beaumont in 1612, werd deze unieke collectie openbaar verkocht in Brussel, waardoor ze uiteenviel. Thans zijn nagenoeg alle delen teruggevonden die in diverse landen verspreid waren: België, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk, Tchecho-Slovakije, de Verenigde Staten.

Sinds verschillende jaren heeft het **Gemeentekrediet van België** de taak op zich genomen deze 2.500 gouaches te publiceren in 25 delen. Ieder deel bevat een 100-tal prenten. Zij hebben betrekking op Noord-Frankrijk, Wallonië en Vlaanderen.

Elk deel omvat een inleiding op de albums, hun geschiedenis en een commentaar over de situatie in de streek bij het begin van de 17e eeuw. Op de overstaande zijde van de kleurenprent staat een begeleidende tekst van een met het gebied vertrouwde historicus.

Drie albums hebben betrekking op Vlaanderen en werden in het Nederlands gepubliceerd.

Zijn nu verschenen: "**Valleien van Samber en Leie**" met o.m. platen van (wij beperken ons tot Oost-Vlaanderen) Astene, Baarle, Bachte, Bachte-Maria-

Leerne, Deinze, Deurle, Gent, Gottem, Grammene, Machelen, Olsene, Ooidonk, Petegem-aan-de-Leie, Sint-Martens-Latem, Sint-Martens-Lerne, Wallebeke en Zulte.

"Valleien van Schelde en Scarpe" met o.m. platen (O-VI.) van Appels, Baasrode, Bazel, Beerlegem, Berchem, Dendermonde, Elne, Elsegem, Ename, Gavere, Gent, Hemelgem, Kwatrecht, Kwaremont, Meigem, Melden, Melle, Merelbeke, Moerzeke, Oudenaarde, Petegem-aan-de-Leie, Rupelmonde, Schelderode, Schellebelle, Schoonaarde, Semmerzake, Temse, Tielrode, Vlassenbroek, Waarnaarde, Welden, Wetteren, Wichelen, Zwalm, Zwijnaarde.

Deze prachtige albums hebben een formaat van 34,5 x 25 cm. en bevatten een 330-tal bladzijden.

Ieder album kost 2.750 fr. Voor iemand die deze albums nog niet gezien heeft mag dat duur schijnen, maar dat is het zeker niet en wij hebben de indruk dat deze prijs eerder onder de kostprijs ligt dan daarboven. Dit is geen commerciële prijs en wij denken dat het Gemeentekrediet zowat de enige instelling is die zich kan veroorloven een dergelijk initiatief te nemen.

Deze boeken kunnen besteld worden in al de agentschappen van het Gemeentekrediet en is in principe ook te bekomen in de boekhandel. Wie zich deze 2 boeken aanschafft moet er wel rekening meehouden dat hij dan 5,750 kilogram mee naar huis moet sleuren.

H.C.

Het Liberaal Archief Gent laat ons het volgende weten:

"Vrijmetselaars te Gent in de 18de eeuw" van professor **Guy Schrans** is een lijvig biografisch repertorium van 206 vrijmetselaars die tussen 1764 en 1786 lid waren van een van de acht Gentse loges, en van 9 Gentenaren die lid waren van een loge buiten de stad. Aan de hand van oorspronkelijk archiefonderzoek, aangevuld door een indrukwekkende literatuurstudie, situeert de auteur deze mensen niet alleen in de vrijmetselarij, hij geeft ook voor ieder van hen zoveel mogelijk persoonsgegevens (beroep, sociale en familiale achtergrond, politieke activiteiten).

Op die manier belicht dit boek niet alleen grondig de vrijmetselarij in het 18de-eeuwse Gent, de gegevens die de auteur verzamelde vormen een ware schatkamer voor iedereen die zich in de Gentse geschiedenis wil verdiepen. Dit boek is daarenboven geen droge opsomming van feiten. De auteur weet uitstekend zijn tekst met de 'petite histoire' te verlevendigen en zijn wetenschappelijke aanpak staat een boeiende lectuur niet in de weg.

De meest uiteenlopende facetten uit het Gentse verleden komen aan bod. Zo verneemt men er meer over het ontstaan van het woord 'tsjeef', de bekende Gentse benaming voor katholieken; over de zo geheten 'Gentse novemberdagen' uit de strijd van de 'Patriotten' tegen de Oostenrijkse overheersing (1789);

men maakt kennis met een populaire bezigheid van de Gentenaars op het einde van de 18de eeuw, nl. het laten opstijgen van luchtballons en met de 'contentasten', de schilderachtige Gentse benaming voor bordelen; men leest het verhaal van het 'Spookhuis' aan de Nederschelde. Gentse volksfiguren komen aan bod, evenals gebouwen, het onderwijs, de kerk, nijverheid en ambachten, toneel, kunstenaars, feestelijke optochten, en zoveel meer. Kortom, een boek dat niet mag ontbreken in de bibliotheek van al wie het Gentse verleden nauw aan het hart ligt. In een tweetal inleidende hoofdstukken schetst de auteur het belang van de vrijmetselarij in het Gent van de 18de eeuw. Aan het slot volgt een elementaire prosopografie van de 18de-eeuwse Gentse vrijmetselaars. Een aantal bijlagen, een bibliografie (meer dan 1.100 titels) een persoonsnamen- (meer dan 3.450 namen) en zaakregister (meer dan 1.500 trefwoorden) verhogen de bruikbaarheid van dit repertorium. Het telt ruim 1.000 bladzijden en wordt in twee banden uitgegeven. Prof. dr. H. Balthazar verzorgde het voorwoord.

De auteur Guy Schrans (°Gent, 1937) is buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit Gent en advocaat te Brussel. Zijn eerste historische studie over een Gents vrijmetselaar die tijdens de 18de eeuw geboren werd (De Gentse 'Primus' Jan-Baptist Hellebaut, 1774-1819) dateert al van 1973.

De vóórintekeningprijs van dit tweedelige boek bedraagt 1.350 fr., te storten op rekeningnummer 000-1519870-74 van het Liberaal Archief. Het kan vanaf 28 november afgehaald worden op het Liberaal Archief, Kramersplein 23, te 9000 Gent. Wie de twee delen thuis wenst te ontvangen, betaalt 225 fr. verzendingskosten extra.

OM TE NOTEREN

Op zaterdag 7 en zondag 8 maart 1998 organiseert de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen de 9e Geschiedkundige Boekenbeurs voor Vlaanderen in het Internationaal Congrescentrum te Gent, Citadelpark.

Openingsuren: zaterdag van 11.00 tot 18.00 uur.

zondag van 10.00 tot 17.00 uur.

Deelnemingsformulieren (met de voorwaarden) en inlichtingen kunnen verkregen worden bij de

Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen v.z.w.

Geschiedkundige Boekenbeurs

t.a.v. Arnold Eloy

Kraanlei 65, 9000 Gent

Tel: (09) 225.64.47 of (09) 223.70.65 (op antwoordapparaat).

Fax: (09) 223.70.65 e-mail Arnold Eloy @skynet.be

Warm aanbevolen. Onze Kring zal, zoals gewoonlijk, ook aanwezig zijn.

VRAAG EN ANTWOORD

In antwoord op de vraag van de Heer **M. De Bosscher** (Gh. T. 1997 - N° 3 - p. 165) ontvingen wij van de Heer en Mevrouw **Van Bignoot** de volledige tekst van dit gedichtje. Hij luidt als volgt:

Moeder, ledig vond ik mijn korfje deze morgen in de schouw!
Hoe mag het komen dat St-Niklaas mij geen lekkers brengen wou?
Ik deed mijn best om braver te zijn dan de kinderen van beneëen.
En toch, hen bracht hij koeken en speelgoed, en mij en bracht hij er geen!
Vader is in de hemel zegt ge. Waarom zorgde hij niet voor mij?
Kon hij aan St-Niklaas niet zeggen: "Maak mijn dochtertje blij"?
Of had hij zijn lieveling daar vergeten? Dat ware niet schoon van hem.
Maar moeder, wat zie ik? Weent ge moeder? Hoe treurig klinkt uw stem.
Laat me u kussen. Zet me op uw schootje, dan vergeten we ons verdriet.
'k Zal blijde zijn en nooit meer klagen, als ge mij maar geerne ziet.
Zachtekens werd nu op moeder's armen het kind in slaap gewiegd.
En stil op het bedje - een harde strozak - voorzichtig gelegd ter rust.

't Was zaterdagavond, het naaiwerk moest nu op de winkel worden besteld.
Nu kwam er van 't onverpoosde werken, toch eindelijk enig geld.
't Was weinig, o zo bitter weinig, te luttel voor kolen en brood.
En het moest toch kind en moeder redden van koude en hongerdood.
Maar ach, dat bedacht niet eens de weduwe, en ze was nog blij,
Nu ze in de winkel trad, en keus deed van koeken en lekkernij.
En 's anderendaags op de zolderkamer was het kermis en grote vreugd.
Ach, 't deed na zoveel lijden en droefheid, der armen hart zo'n deugd.
't Is waar, de volgende week at moeder minder dan ooit,
Ze had geen eetlust zegde ze zachtjes, de mond tot een lach geplooid.

Ook van de heer **R. Verstrele** (Kraainem) ontvingen wij deze tekst.

Van de heer **Arthur De Decker** komt de volgende vraag:

"In het kader van de stabiliteitsproblematiek omtrent de Belfortparking vroeg ik aan de Dienst Stadsarcheologie of het klopt dat middeleeuwse funderingen op dierenhuiden rusten.

Ik vroeg of daar reeds bewijzen van gevonden werden in en om het Belfort en/of het Stadhuis.

Op 16 juni 1997 kreeg ik daaromtrent het volgende antwoord van stadsarcheologe Marie-Christine Laleman:

"Het verhaal dat de middeleeuwse funderingen op dierenhuiden rusten is een mooi fantasierijk verhaal dat met graagte wordt verspreid en gewoonlijk ook

gekoppeld wordt aan moerassige of onstabiele ondergrond; materiële bewijzen daarvan werden in Gent en, in zoverre mij bekend, nog nergens in Noordwest-Europa aangetroffen."

Kan iemand mij vertellen wie dit mooi fantasierijk verhaal de wereld instuurde of vergist Mevrouw Marie-Christine Laleman zich?

De heer De Decker voegt er als P.S. aan toe: "U gaat toch ook bij de gemeentelijke volksraadpleging tegen de geplande Belfortparking stemmen?"

DIT BESTAAT NIET MEER

Huizen in de Heuvelstraat 2-4. Copyright ACL. Foto Nr. 3312.

INHOUD 1997

1.		
- David Maes:		
Het Gents Kerkepad (Vervolg)		
Sint-Niklaaskerk - Korenmarkt		2
- Paul Bergmans:		
Inventaire Archéologique: Het eerste boek gedrukt in Gent		16
- Ronald De Buck:		
La (sur)prise de Gand: Louis XIV bezet Gent onverhoeds (1678-1679)		18
- Eddy Levis:		
Einde van de Gentse twiedekker?		
Kaak, kaak, nen lobal!		24
- Alexander-Karel Evrard:		
Enkele herinneringen uit de Sint-Pieterswijk		36
- Jacques Discart-Audenaerde:		
Philip van Audenaerde. Hofman & Scepen der Kuere		37
- Ronald De Buck:		
Gentse Memoriedagen: 4-5-6 maart		41
- David Maes:		
Gent elders ontmoet		43
- Eddy Levis:		
Gênsche Woorde en Uitdrukkijng: Deel XXXIII		44
- Bibliografie		47
- Vraag en Antwoord		50
- Lezers schrijven ons		50
- Jan Cleppe:		
Gênsche Prâot		51
- Dit bestaat niet meer		52
2.		
- David Maes:		
Het Gents Kerkepad (Vervolg)		
Sint-Michielskerk - Sint-Michielsplein		54
- Hermann Van Duyse:		
Inventaire Archéologique: Collectebus van de 16e eeuw		75
- Pierre Kluyskens:		
Jean Delvin		76
- Ronald De Buck:		
De Franse bezetting van 1701-1706 door Louis XIV		79
- Quizmaster:		
Oplossing van de Puzzel 1996		83

- L. Borre:	
Buurtfeesten en Dekenijfeesten	86
- Ronald De Buck:	
Gentse Memoriedagen: 7-8-9-10 maart	87
- Jacques Discart-Audenaerde:	
De Stam Audenaerde: Hanskin van Audenaerde	90
- Eddy Levis:	
Gensche Woorde en Uitdrukkijng. Deel XXXIV	92
- Fr. Geerinckx:	
Nog eens de Garde Civique	95
- David Maes:	
Gent elders ontmoet	99
- Alfons Van Werveke:	
Oudheidkundige Kroniek: De geschiedenis van een teerling huizen	101
- Bibliografie	103
- Vraag en Antwoord	105
- Jan Cleppe:	
Gênsche Prâot	106
- Dit bestaat niet meer	108
3.	
- David Maes:	
Het Gents Kerkepad (Vervolg)	
Sint-Stefanuskerk - Sint-Margrietstraat	110
- Hermann Van Duyse:	
Inventaire Archéologique: Deurklopper	121
- Eddy Levis:	
Over Rispenplagen, dollen Hoorne-Beesten en andere perrykeleuze Siekten	122
- Ronald De Buck:	
De bezetting van Gent in 1708 door Louis XIV	134
- Rudy Van Elslande:	
Daneel De Rycke, Gentse schilder (ca. 1415-1474)	140
- E. Ossieur:	
Dit bestaat niet meer (waarschijnlijk)	152
- Eddy Levis:	
Gensche Woorde en Uitdrukkijng. Deel XXXV	154
- Ronald De Buck:	
Gentse Memoriedagen: 11-12-13 maart	157
- Mevr. A. Van Geluwe-Eggermont:	
Documentatiecentrum Werking 1996	159
- Alfons Van Werveke:	
Oudheidkundige Kroniek: De Militieloting	164

- Vraag en Antwoord	165
- Lezers schrijven ons	166
- Jan Cleppe: Gênsche Prâot	168
4.	
- Br. Dr. René Stockman: Prof. Dr. Joseph Guislain: zijn leven en zijn werken	170
- Ch. Gilleman: Inventaire Archéologique: Wandtapijten van de gewezen Baudeloo- abdij	189
- Roza De Vriendt, Beatrix Baillieul, Alexander Evrard, Roeland Van de Walle: Een Wonder Medecijn in Gent Saint-Fiacre: Sint-Baafskathedraal - Klooster Groenen Briel - Sint-Martinuskerk	190
- Pierre Kluyskens: Ferdinand Snellaert	205
- David Maes: Het Gents Kerkepad (Vervolg) O.L.Vrouw Sint-Pieterskerk. Sint-Pietersplein	209
- Eddy Levis: 't Gensch spant de Kruune	218
- E. Ossieur: Requiemmissen voor Misdadigers	222
- Ronald De Buck: Gentse Memoriedagen: 14-15-16-17 maart	228
- Eddy Levis: Gensche Woorde en Uitdrökkijnge. Deel XXXVI	231
- Bibliografie	234
- Vraag en Antwoord	237
- Lezers schrijven ons	239
- Dit bestaat niet meer	240
5.	
- Ronald De Buck: 37 Blazoenen van Ridders in de Orde van het Gulden Vlies (1445)	242
- Armand Heins: Inventaire Archéologique: Kelder van de Hoogpoort, nr. 37	251
- David Maes: Het Gents Kerkepad (Vervolg) Sint-Elisabethkerk - Begijnhofdries	253

- Erik Schepens: Gentile Comhaire, leverancier van " 't Zal wel Gaan"	263
- Eddy Levis: 't Gentsch spant de Kruune!	265
- Ronald De Buck: Herontdek Gentse doopnamen als familienaam (1280-1336)	273
- Guy de Maertelaere: Het Gents dialect in John Flanders' "Dat was een tijd"	279
- Eddy Levis: Gensche Woorde en Uitdrukkijnge. Deel XXXVII	281
- Ronald De Buck: Gentse Memoriedagen: 18-19-20 maart	283
- Suzanne Janssens: Gent en de Moere	285
- Bibliografie	288
- Vraag en Antwoord	293
- Lodewijk De Vriese: Gentsch bloed, 'n es geen kerseroet!	294

6.

- Hugo Collumbien: Enkele herinneringen aan de Stadsschool in de Onderstraat (1922-1932)	299
- Henri Pirenne: Inventaire Archéologique: Oorkonde van Lodewijk de Vrome	315
- Ronald De Buck: Enkele balustradepilasters van Gentse balies	316
- Pierre Kluyskens: Hippoliet Lippens	320
- David Maes: Het Gents Kerkepad (Vervolg) Sint-Annakerk - Sint-Annaplein	325
- Eddy Levis: Gensche Woorde en Uitdrukkijnge. Deel XXXVIII (Slot)	331
- Quizmaster: Puzzel 1997	340
- Ronald De Buck: Gentse Memoriedagen: 21-22-23 maart	343
- Beschermleden - Steunende leden - Steunfonds	343
- Bibliografie	350
- Vraag en Antwoord	353
- Inhoud 1997	355